

RAISION KOTOUTTAMISOHJELMA 2022-25

Sisällysluettelo

1. Johdanto

- 1.1. Kotouttamisohjelma linjaa kunnan kotoutumistyötä
- 1.2. Raision monimuotoistuva väestö
- 1.3. Keskeiset käsitteet
- 1.4. Kotoutumislain uudistus
- 1.5. Raision kotouttamisohjelman lähtökohtia

2. Kotoutumispalvelut ja -rakenteet

- 2.1. Kaupungin kotoutumispalvelut
- 2.2. Monineuvosta ohjausta matalalla kynnyksellä
- 2.3. TE-toimiston ja kunnan kotoutumissuunnitelmat
- 2.4. Alkuvaiheet terveyspalvelut
- 2.5. Kotoutumista edistävän työn moninaisuus ja yhteistyöverkostot
- 2.6. Kotoutumispalveluiden ja -rakenteiden kehittämiskohteet

3. Pakolaisvastaanotto

- 3.1. Raioon muutto pakolaisena
- 3.2. Pakolaisten vastaanotot kehittämiskohteet

4. Lapset ja nuoret

- 4.1. Varhaiskasvatus
- 4.2. Neuvolatoiminta
- 4.3. Perusopetus
- 4.4. Nuorisopalvelut
- 4.5. Kirjaston palvelut
- 4.6. Liikuntapalvelut
- 4.7. RaiHa – harrastamista kaikille
- 4.8. Aktiivinen seuratoiminta
- 4.9. Ehjä ry nuorten tukena
- 4.10. Lapset ja nuoret -kehittämiskohteet

5. Koulutus ja työelämä

- 5.1. Kotoutumista edistävä koulutus
- 5.2. Ammatillinen koulutus
- 5.3. Työelämä
- 5.4. Koulutuksen ja työelämän kehittämiskohteet

6. Asuminen

- 6.1. Koti – avain kotoutumiseen
- 6.2. Asumisen haasteita
- 6.3. Asumisen kehittämiskohteet

7. Hyvät väestösuhteet ja osallisuus

- 7.1. Yhdenvertaisuus, vuorovaikutus ja luottamus
- 7.2. Hyvien väestösuhteiden edistämisen osa-alueita ja keinoja
- 7.3. Kulttuuri ja kohtaamispaikat sillanrakentajina
- 7.4. Liikuntaa matalalla kynnyksellä
- 7.5. Kolmas sektori
- 7.6. Hyvien väestösuhteiden ja osallisuuden kehittämiskohteet

8. Ohjelman seuranta ja arviointi

9. Työryhmien jäsenet ja lähteet

Liite: Kehittämiskohteet yhteenvetona

1. JOHDANTO

1.1. Kotouttamisohjelma linjaa kunnan kotoutumistyötä

Kotouttamisohjelma on lakisääteinen asiakirja, joka linjaa kaupungin työtä maahanmuuttajien kotoutumisen, osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Ohjelma on osa kaupungin laajempaa strategiaa ja palveluiden kehittämistyötä, jossa näkökulmana on kotoutumisen edistäminen ja väestösuhteet.

Kotouttamisohjelma yhdessä ELY-keskuksen kanssa tehtävän pakolaisten vastaanottosopimuksen kanssa on edellytys, jotta kunta saa pakolaisten vastaanoton valtionkorvauksia.

Kotouttamisohjelman laadinta on ajoittunut keskeiseen murrosvaiheeseen. Ukrainan sodan vuoksi Suomeen on tullut yli 50 000 ukrainalaista tilapäistä suojelua hakenutta pakolaista. Vastaanottoon on valtakunnallisesti luotu uusia rakenteita ja yhä useammat kunnat Suomessa ovat osallistuneet vastaanoton toteutukseen. Myös Raisioon on tullut huomattavan paljon, noin 500 tilapäistä suojelua saanutta ukrainalaista (tilanne maaliskuussa 2023). Ukrainan sodan ohella on kuitenkin syytä muistaa, että ihmisiä pakenee sotaa ja ihmisoikeusloukkauksia edelleen myös muista maista ja maanosista kuten Lähi-idästä ja Afrikasta.

Vaikka julkisessa keskustelussa korostuu humanitaarinen maahanmuutto, suurin osa tulijoista muuttaa kuitenkin työn ja perhesyiden vuoksi. Suomessa on jo monilla aloilla työvoimapula ja maahanmuuttoa pidetään yhtenä keskeisenä keinona vastata pahenevaan työvoimapulaan. Työvoiman saannin turvaaminen ja alueen vetovoiman lisääminen ovat keskeisiä tavoitteita myös Varsinais-Suomen maahanmuuttostrategiassa 2020-luvulle. On myös tärkeää, että tänne jo saapuneet työelämän katveessa olevat maahanmuuttajat saavat mahdollisuuksia kouluttautua ja työllistyä. Työelämän vastaanottavuuden parantaminen sekä rasististen rakenteiden ja asenteiden purkaminen ovat keskeisiä, jotta inhimillistä osaamista ei valu hukkaan vaan kaikkien osaaminen ja taidot voidaan hyödyntää.

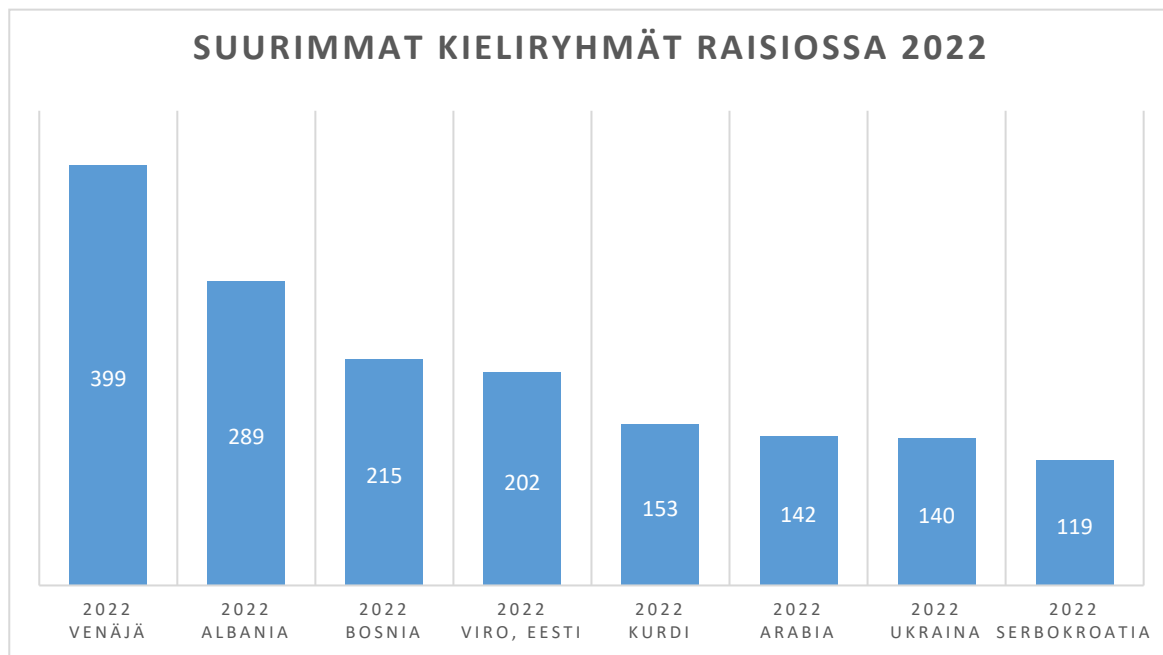
Kunnalla on keskeinen rooli sekä toteuttaa että yhteen sovittaa ja koordinoida kotoutumistyötä samoin kuin edistää osallisuutta ja hyviä väestösuhteita. Tämä edellyttää kunnassa toimivia rakenteita, laajaa yhteistyötä ja resursseja. Monessa kunnassa, Raisio mukaan lukien, kotoutumispalvelut on sijoitettu sosiaalipalveluihin. Sosiaalipalveluiden siirtyminen hyvinvointialueelle sekä kotoutumislain uudistus ovat luoneet tarpeen luoda kuntaan uusia rakenteita edistämään ja koordinoimaan kotoutumista. Näistä syistä vuoden 2023 alussa käynnistettiin Raision kotoutumispalvelut – yksikkö, joka keskittyy kotoutumista edistävään asiakastyöhön sekä laajemmin Raision maahanmuuttaja- ja kotoutumistyön koordinointiin. Uusi yksikkö toimii osana yritys- ja työllisyyspalveluita. Kotoutumistyö ei kuitenkaan ole vain erillisen yksikön tai toimielimen vastuulla vaan kotoutumista edistävä, avoin ja arvostava vastaanotto ja kohtaaminen ovat tärkeitä kaikissa palveluissa kuin myös työpaikoilla, yrityksissä ja 3. sektorilla.

Julkisessa keskustelussa korostuvat mm. huoli segregaatiosta, maahanmuuttajaoppilaiden keskimäärin muita heikommasta koulumenestyksestä sekä maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriskistä. Suunnitelmallinen eri toimialat kattava kotoutumista edistävä työ on keskeinen keino ennaltaehkäistä ja puuttua ongelmiin. Kotouttamisohjelman tarkoitus on koota yhteen toimia, joilla kotoutumista, maahanmuuttajien osallisuutta ja hyviä väestösuhteita kunnassa edistetään päivittäin arjen työssä niin kotoutumispalveluissa kuin esim. kouluissa, neuvoloissa, sosiaalitoimessa, varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä ja vapaa-ajan toiminnoissa.

Raision kotouttamishjelman laadintaan on osallistunut laajasti kunnan toimijoita ja yhteistyökumppaneita kuten kolmannen sektorin toimijoita ja myös Raisiossa asuvia maahanmuuttajia. Kotouttamishjelmaa on työstetty vuosien 2021-22 aikana sekä viimeistelty vuoden 2023 alussa.

1.2. Raision monimuotoistuva väestö

Turun seutu on pääkaupunkiseudun ja Tampereen ohella vetovoimainen alue mm. hyvien koulutus- ja työmahdollisuuksien ansiosta. Raisiossa vieraskielisiä asuu vakituisesti 2652 henkilöä (2022 tilastokeskus), mikä on 10,6 % väestöstä. Maahanmuuttajien määrä on tasaisesti kasvanut vuosittain. Suurimmat kieliryhmät ovat venäjä, albania, bosnia, viro, kurdi ja arabia. Uusin maahanmuuttajaryhmä, joista valtaosa ei vielä ole kirjoilla Raisiossa, ovat tilapäistä suojelua saaneet Ukrainan sotaa paenneet. Heitä asuu Raisiossa lähes 500 henkeä (maaliskuu 2023).

	2019	muutos/v.	2020	muutos/v.	2021	muutos/v.	2022	muutos/v.
Turku	22826	4,3 %	23910	4,7 %	25131	5,1 %	27307	8,7 %
Raisio	1990	6,6 %	2222	11,7 %	2434	9,5 %	2652	9,0 %
Kaarina	1731	6,0 %	1847	6,7 %	1945	5,3 %	2081	7,0 %
Lieto	646	4,7 %	709	9,8 %	767	8,2 %	846	10,3 %
Naantali	518	7,7 %	553	6,8 %	619	11,9 %	658	6,3 %

Vieraskielisen väestön määrän kehitys vuosina 2019-2022 Turun seudulla

Raisiolle tunnusomaista on suhteellisen iso osuus Balkanilta 1990-luvulla paenneita, joista moni on jo toisen polven maahanmuuttajia. Uudempia pakolaistaustaisia ryhmiä ovat mm. Lähi-idästä ja Somaliasta paenneet sekä viimeisimpinä ukrainalaiset. Keskeisiä Raisioon muuton syitä ovat myös työ- ja perhesyyt. Raision yksi vetovoimatekijä on mm. telakan läheisyys. Kaupungissa on myös runsaasti

kaupan alan työpaikkoja sekä teollisia työpaikkoja. Myös Raision kaupunki ja viimeisimpänä Varha ovat merkittäviä työllistäjiä.

Vieraskielinen väestö Raisiossa kuten myös valtakunnallisesti on melko nuorta, alle 25-vuotiaden osuus on noin 34 % (suomen- ja ruotsinkielisten kohdalla n. 24 %).

Ikä vuotta	suomi	ruotsi	Muu kieli	Kaikki kielet
0-6	1397	32	251	1680
7-12	1389	31	228	1648
13-15	702	18	103	823
16-18	689	12	89	790
19-24	1066	15	161	1242
25-	16794	231	1602	18627
Kaikki	22037	339	2434	24810

Kieliryhmät iän mukaan 2021

1.3. Keskeiset käsitteet

Keskeisiä ohjelman käsitteitä ovat

- Kotoutuminen**

Kotoutuminen on maahanmuuttajan yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyvät. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta, yhteiskunnan vastaanottavuutta sekä vastaanottavuuden kehittämistä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyönä.
- Yhdenvertaisuus**

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä.
- Osallisuus**

Osallisuus on vaikuttamista oman elämänsä kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja yhteisiin asioihin.
- Moninaisuus**

Moninaisuudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella ihmisellä on lukemattomia ominaisuuksia, rooleja, moni meistä kuuluu eri ryhmiin. Ominaisuudet, taustat ja ryhmät saattavat liittyä esimerkiksi sukupuoleen, seksuaalisuuteen, sosioekonomiseen asemaan, ikään, fyysisiin ominaisuuksiin, vammaisuuteen, ulkonäköön, uskontoon, kieleen, kulttuurieroihin, etnisiin piirteisiin, poliittisiin näkemyksiin tai erilaisiin ideologioihin ja vakaumuksiin. Moninaisuutta kunnioittavassa ilmapiirissä jokainen voi tuntea olevansa tervetullut ja hyväksytyt.

- **Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin**

Perustuslain mukaan myös vähemmistöryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Samoin kotoutumislaki (1386/2010) määrittelee maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämisen osaksi kotoutumisen käsitettä.

1.4. Kotoutumislain uudistus

Kotoutumislain kokonaisuudistus on mittava hanke, jolla pyritään vastaamaan kasvavan maahanmuuttajaväestön osallisuuteen yhteiskunnassa ja toimintaympäristön muutoksiin kuten työvoiman tarpeeseen. Nykyinen laki kotoutumisen edistämisestä on vuodelta 2010. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 208/2022 vp) annettiin eduskunnalle 6.10.2022. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025 yhdessä työllisyyspalveluiden siirtoa paikallistasolle koskevan lain kanssa.

Keskeisiä tavoitteita lainsäädäntöuudistuksessa ovat mm.

- vahvistaa maahanmuuttajien työllisyyttä, työllisyyttä tukevia valmiuksia, kielitaitoa ja osallisuutta yhteiskuntaan.
- edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.
- vahvistaa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumista. Erityisesti maahanmuuttajanaisten kiinnittyminen yhteiskuntaan tukee lasten ja koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista.
- nopeuttaa kotoutumista ja tehostaa toimia siitä alkaen, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen
- siirtää kotoutumispalveluiden kokonaisvastuu kunnille
- selkeyttää eri toimijoiden vastuita, vahvistaa monialaista yhteistyötä sekä järjestöjen ja työnantajien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Vuoden 2023 alkupuolella lakia kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) muutettiin kahdella eri lakimuutoksella. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (936/2022) säätää hyvinvointialueiden roolista kotoutumislaisissa. Laki tuli voimaan 1.1.2023 alkaen. Hyvinvointialueille säädettiin oikeus hakea valtiolta korvauksia eräistä kotoutumislain mukaisista kustannuksista (erityisesti sote-tehtävien erityiskustannusten korvaukset sekä laskennalliset korvaukset, jotka jakautuvat jatkossa kunnan ja hyvinvointialueen kesken). Lisäksi hyvinvointialueelle säädettiin tehtäviä alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lapsien perheryhmäkodeista ja asumisen tuesta.

Toinen keskeinen muutos liittyy ukrainan sotaa paenneisiin. Kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat henkilöt ovat 1.3.23 alkaen kotoutumislain korvausten, kuntaan osoittamisen ja alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden palveluiden piirissä.

1.5. Raision kotouttamisohjelman lähtökohtia

Kotouttamisohjelman tavoitteena on edistää Raisioon asettuvien maahanmuuttajien onnistunutta kotoutumista, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Keskeistä on se, että Raisioon asettuvat maahanmuuttajat, riippumatta muuttosyyistä, saavat tarvittavia tietoja, taitoja ja valmiuksia toimia täysivaltaisina jäseninä

yhteiskunnassa. Kotoutumistyössä huomioidaan sekä aikuiset että lapset ja nuoret sekä pyritään vastaamaan yksilöllisesti kotoutujien erilaisiin tarpeisiin ja elämäntilanteisiin. Onnistuneeseen kotoutumiseen liittyy myös oikeus ylläpitää ja kehittää omaa äidinkieltä ja kulttuuria. Monipuolinen kielitaito ja kulttuurituntemus ovat voimavaroja paitsi yksilölle, myös yhteiskunnalle.

Ohjelman lähtökohtana on se, että maahanmuuttajat ovat aktiivisia toimijoita, joilla on voimavaroja ja osaamista, mikä hyödyttää myös vastaanottavaa yhteiskuntaa. Hyvin kotoutuneet maahanmuuttajat ovat kunnalle ja laajemmin yhteiskunnalle voimavara. Tämä on erityisen keskeistä, kun väestö vanhenee ja monilla aloilla on pula työvoimassa. Myös Varsinais-Suomen maahanmuuttostrategiassa keskeinen lähtökohta on työvoiman saannin turvaaminen, alueen vetovoiman ja pitovoiman lisääminen ja maakunnassa jo asuvien maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (Varsinais-Suomen maahanmuuttostrategia 2020-luvulle, 13.2.2020).

Ohjelman keskeisenä teemana on saattaa käytäntöön paikallistasolla kotoutumislakiuudistus. Lakiuudistus korostaa kunnan roolia maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä, toimintojen koordinoimisessa ja palveluiden yhteensovittamisessa.

Onnistuneeseen kotoutumiseen vaikuttaa myös yhteiskunnan asenneilmapiiri ja vastaanottavuus. Ohjelmassa esitetään keinoja edistää hyviä väestösuhteita sekä ehkäistä väestöryhmien välisiä konflikteja ja rasismia.

Kotouttamisohjelmaa varten nykytilatietoa on kerätty ja sisältöjä työstetty teemakohtaisissa työryhmissä:

1. Kotoutumista edistävät palvelut ja asuminen
2. Koulutus ja työ
3. Lapset, nuoret ja perheet osio käsitelty lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmässä
4. Hyvät väestösuhteet ja osallisuus

Lopussa on lista henkilöistä, jotka ovat osallistuneet kotouttamisohjelman työstämiseen ja eri alatyöryhmiin.

2. KOTOUTUMISPALVELUT JA RAKENTEET

2.1. Kaupungin kotoutumispalvelut

Kotoutumista edistävät palvelut (jatkossa kotoutumispalvelut tai -työ) viittaavat erillisiin toimenpiteisiin ja palveluihin, jotka tukevat alkuvaiheen kotoutumista. Raisiossa tätä työtä toteutti vuoden 2022 loppuun asti perhe- ja aikuissosiaalityön maahanmuuttajatyön tiimi. Tiimiin kuului kaksi sosiaalityöntekijää ja sosiaaliohjaaja. Asiakkaat olivat pääasiassa pakolaistaustaisia, mutta myös muita tukea ja ohjausta tarvitsevia maahanmuuttajia. Työote oli yhdennettyä sosiaalityötä, jossa huomioitiin niin lapset kuin aikuiset. Tiimi oli aktiivinen myös maahanmuuttajatyön koordinaatio- ja tiedotustehtävissä, mm. kunnan eri toimialojen maahanmuuttajatyön yhdyshenkilöverkoston vetäjänä.

Kotoutumislain uudistus ja sosiaalitoimen siirtyminen hyvinvointialueelle loivat tarpeen perustaa kuntaan yksikkö toteuttamaan ja koordinoimaan kotoutumistyötä. Muutokseen alettiin valmistautua maaliskuusta 2022 alkaen ja mukana oli sosiaalitoimen, työllisyyspalveluiden, kaupunkikehityksen sekä sivistystoimen edustus. Lisäksi Raision edustaja osallistui Varsinais-Suomen kuntien väliseen yhdyspintatyöryhmään, joka suunnitteli tulevaa kuntien ja hyvinvointialueen välistä työnjakoa.

Suunnittelutyön tuloksena perustettiin Kotoutumispalvelut -niminen yksikkö vuoden 2023 alussa osaksi kaupungin yritys- ja työllisyyspalveluita. Näin ennakoitiin tulevaa TE-palveluiden siirtoa kuntaan, jolloin kunnan ja TE-palveluiden kotoutumistyö toimivat tiiviisti rinnakkain.

Uuteen yksikköön siirtyi toinen sosiaalitoimen maahanmuuttajatyön sosiaalityöntekijöistä virkanimikkeellä maahanmuuttokoordinaattori. Maahanmuuttajien matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus Monineuvo siirrettiin myös uuteen yksikköön. Monineuvo on työ- ja elinkeinoministeriön hanke ja työllistää hankekoordinaattorin sekä tuntiperusteisia neuvoja. Lisäksi perustettiin uusi maahanmuutto-koordinaattorin virka yhteistyössä Naantalın kaupungin kanssa. Virkaan valittu työntekijä työskentelee puolet ajasta Naantalista, puolet Raisiossa.

Seuraavassa on luettelo Raision kotoutumispalveluiden tehtävistä:

- Koordinaatio- ja yhteistyötehtävät, palveluiden yhteensovittamista, kunnan eri toimialojen välisen yhteistyön edistäminen sekä yhteistyö hyvinvointialueen, te-palveluiden sekä 3.sektorin kanssa.
- Kotoutumista edistävä asiakastyö kuten alkuvaiheen ohjaus ja perehdytys, alkukartoitukset sekä kotoutumissuunnitelmien laadinta, toteutus ja arviointi. Lähtökohtaisesti asiakkuus kestää ns. kotoutumisajan, kolme vuotta ensimmäisen oleskeluluvan saannista.
- Kotiäitien ja -isi, eläkeläisten ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistäminen, esim. ryhmätoiminnat yhdessä avoin kohtaamispaikka Satelliitin ja Raisio-opiston kanssa.
- Matalan kynnyksen avoin ohjaus ja neuvonta kaikille vieraskielisille (Monineuvo)
- Kotoutumisen asiantuntijana toimiminen kunnassa.
- Hyvien väestösuhteiden edistäminen, esim. tiedotus, koulutus ja tapahtumat.

Kun uusi laki kotoutumisesta tulee voimaan 2025, kunnan tehtävät kotoutumistyössä lisääntyvät. Näitä ovat mm. kotoutumiskoulutuksen ja kielitestausten sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestäminen.

Vaikka kotoutumispalvelut toimii osana yritys- ja työllisyyspalveluita, työ on luonteeltaan poikkihallinnollista. Yhteistyö kunnan eri toimialojen samoin kuin hyvinvointialueen, te-palveluiden ja 3. sektorin kanssa on keskeistä. Varsinais-Suomen hyvinvointialueella tärkeä ”vastinpari” sosiaalipalveluissa on palvelualue 5:n maahanmuuttajatyön tiimi. Tiimiin kuuluu sosiaalityöntekijä ja -ohjaaja. Jos asiakas kotoutumisen tuen lisäksi tarvitsee sosiaalityön palveluita, hänet ohjataan maahanmuuttajatyön tiimin asiakkuuteen. Sosiaalihuoltolain mukaisia tukitoimia ovat esim. perhetyö, tukihenkilötoiminta ja sosiaalinen kuntoutus. Myös ohjaus esim. Turun kriisikeskukseen tapahtuu sosiaalitoimen kautta. Kriisikeskuksen psyykkisen tuen palvelu on tarkoitettu mm. traumatisoiduille pakolaisille.

2.2. Monineuvosta ohjausta matalalla kynnyksellä

Monineuvo on osa maakunnallista Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) käynnistämää ja rahoittamaa hanketta, jossa kehitetään matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspalveluita maahanmuuttajille. Palvelu suuntautuu kaikille kunnassa asuville vieraskielisille riippumatta tulosyystä. Ohjausta tarjotaan Raisiossa suomeksi, venäjäksi, englanniksi, kurdiksi, arabiaksi ja bosniaksi. Monineuvossa työskentelee koordinaattori, joka tekee myös asiakastyötä. Lisäksi Monineuvo hankkii ostopalveluna Monikulttuurinen varhaiskasvatus, koulu ja koti ry:ltä eri kielistä neuvontaa. Monineuvo on osa kaupungin kotoutumis-

palveluiden toimintaa. Palvelu toteutetaan kuitenkin fyysisesti pääasiassa Olkkarissa, joka on asiointi- ja kohtauspaikka kaikille raisiolaisille. Olkkari siirtyi kunnalta hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa.

Asiakasmäärät ovat kasvaneet Monineuvon perustamisesta syksystä 2021 alkaen. Nykyisin asiakastapaamisia on noin 80 kuukaudessa. Suurin osa näistä on lähitapaamisia. Tyypillisiä aihealueita ovat etuuksiin, talouteen, työhön ja maahanmuuttoprosessiin liittyvät asiat. Myös asumiseen, koulutukseen ja perhe-elämään liittyvissä asioissa kysytään neuvoja. Helposti lähestyttävällä neuvontapalvelulla on keskeinen ennaltaehkäisevä tehtävä. Kun asiakas saa nopeasti, matalalla kynnyksellä apua pulmatilanteissa ongelmat eivät kasaannu ja kroonistu.

Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt jatkorahoituksen toiminnan juurruttamiseen elokuun 2023 loppuun asti. Jatkorahoitusta on haettavissa vielä elokuun 2024 loppuun asti. Toiminta tulee vakainaistaa osaksi kunnan kotoutumispalveluita viimeistään syyskuun 2024 alusta alkaen. Vuoden 2025 alusta toiminta siirtyy osaksi valtiosuusjärjestelmää.

2.3. Te-toimiston ja kunnan kotoutumissuunnitelmat

Työikäisille työttömille maahanmuuttajille tehdään työ- ja elinkeinopalveluissa alkukartoitus sekä kotoutumissuunnitelma. Kotoutumisajan palvelut sijoittuvat tällä hetkellä Turun te-toimistoon. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia osallistumisesta esimerkiksi työvoimapoliittiseen kotoutumiskoulutukseen, omaehtoiseen koulutukseen tai työkokeiluun. Tämän rinnalla Raision kotoutumispalvelut tekee asiakkaille kotoutumista edistävän suunnitelman, jossa huomioidaan laajasti henkilön ja perheen palvelutarpeet (vanhemmuus, varhaiskasvatus, koulu, harrastuksiin ohjaus, tuki arjen asioiden hoitamiseen jne.). Vaikka kunnan ja te-toimiston suunnitelmat tehdään toistaiseksi pääsääntöisesti erikseen, tavoitteena on lisätä ja tiivistää yhteistyötä.

Kunnan maahanmuuttajatyöllä on erityinen vastuu työvoiman ulkopuolella olevien kotona lastaan hoitavien ja ikääntyneiden kotoutumisen edistämisestä. Heidän kohdallaan suunnitelmaan sisältyy yleensä ohjaus avoimeen kohtaamispaikka Satelliittiin sekä Raisio-opiston ja Raision seurakunnan suomen kurssille, jonka aikana lastenhoito on järjestetty.

2.4. Alkuvaiheen terveyspalvelut

Raision terveystieteiden keskuksella on keskeinen rooli uusien kuntaan saapuvien maahanmuuttajien vastaanotossa. Terveystieteiden keskus vastaa uusien asiakkaiden terveystarkastuksesta sekä terveysneuvonnasta. Suurin asiakasryhmä ovat pakolaistaustaiset henkilöt, mutta lisäksi asiakkaana on myös työperäisiä maahanmuuttajia.

Terveystieteiden keskuksessa on nimetty sairaanhoitaja, jonka työajasta yksi päivä viikossa on osoitettu maahanmuuttajatyön tehtäviin. Työmäärä kuitenkin vaihtelee ja tarpeen mukaan tehtäviin käytetään enemmän työaikaa. Lisäksi terveystieteiden keskuksessa on nimetty toinen sairaanhoitaja, joka tarpeen mukaan sijaistaa vastuusairaanhoitajaa. Potilaat ovat antaneet hyvää palautetta siitä, että on nimetty työntekijä, jonka puoleen voi kääntyä. Näin myös työntekijälle potilaat tulevat tutuksi, mikä osaltaan helpottaa sekä yhteydenpitoa että hoidon toteutusta ja seuranta. Esimerkiksi hoidon jatkuvuuden varmistaminen on tärkeää. Potilaat eivät välttämättä aina ymmärrä annettuja ohjeita, jatkotutkimukset jäävät tekemättä joko ymmärtämisen vajavuuden takia tai siitä syystä, ettei potilas pysty kieliongelmiensa takia varaamaan aikoja tutkimuksiin.

Maahanmuuttajatyön vastuusairaanhoidajalle on muodostunut myös hyvät yhteydet kaupungin ja sote-sektorin eri toimialojen yhdyshenkilöihin. Myös yhteistyötä sosiaalitoimen maahanmuuttajatyön ja kaupungin kotoutumispalveluiden kanssa on pyritty tiivistämään.

2.5. Kotoutumista edistävän työn moninaisuus ja yhteistyöverkostot

Kotoutuja-asiakkaita kohdataan monilla kunnan toimialoilla ja onnistunut kotoutuminen edellyttää hyvää yhteistyötä eri toimialojen välillä. Verkostoituminen, tiedonvaihto ja yhdessä kehittäminen ovat keskeisiä. Raisioon perustettiin keväällä 2021 laajapohjainen maahanmuutto- ja monikulttuurisuusasioiden toimikunta. Toimikunnassa on edustettuna kunnan eri toimialoja, sote-palvelut, ELY-keskus, te-toimisto, maahanmuuttajakouluttajia, Raision yrittäjät, SAK, kolmannen sektorin toimijoita, Raision seurakunta sekä aktiivisia, raisiolaisia maahanmuuttajia. Toimikunnan tehtävänä on edistää eri tahojen välistä yhteistyötä, vuoropuhelua sekä linjata Raision kotouttamisohjelmaa ja seurata sen toteutumista.

Toimikunnan rinnalla toimii operatiivinen eri alojen välinen yhdyshenkilöverkosto. Eri toimialoilla on nimetyt maahanmuuttajatyön yhteyshenkilöt, jotta yhteistyö ja tiedonvaihto olisi sujuvaa niin toimialojen välillä kuin toimialojen sisällä. Mukana on esim. terveyskeskus, äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatus, perusopetus ja oppilashuolto, kirjasto, työllisyyspalvelut ja nuorisotoimi sekä Varhan alue 5:n maahanmuuttajatyön tiimi sekä muita keskeisiä toimijoita. Verkoston vetäjän toimii kotoutumispalveluiden maahanmuuttokoordinaattori.

Muita yhteistyöfoorumeita, joissa Raision kotoutumistyö on aktiivinen:

- Työ- ja elinkeinoministeriön kotoutumisen kumppanuusohjelma: valtakunnallinen verkosto, joka edistää yhteiskunnan vastaanottavuutta ja kotoutumista ja tuo alan ammattilaisia yhteen
- Varsinais-Suomen ELY-keskuksen koordinoima pakolaisia vastaanottavien kuntien verkosto
- Turun seudun maahanmuutto- ja kotoutumistyön toimijoiden verkosto Moniku
- Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry:n ohjausryhmä ja avoin kohtaamispaikka Satelliitin ohjausryhmä

2.6. Kotoutumispalveluiden ja -rakenteiden kehittämiskohteet

1. Kotoutumis- ja monikulttuurisuustyön yhteistyöverkostot

Vakiinnutaan ja kehitetään yhteistyöverkostoja:

- maahanmuutto- ja monikulttuurisuusasioiden toimikunta
- maahanmuuttajatyön yhdyshenkilöiden verkosto
- aktiivinen osallistuminen myös valtakunnallisiin, maakunnallisiin sekä lähialueen kuntien ja muiden sidosryhmien yhteistyöverkostoihin

Vastuutaho: Kaupungin kotoutumispalvelut ja kunnan eri toimialat

2. Kaupungin kotoutumispalveluiden organisointi vuoden 2023 alusta

Kaupungin kotoutumispalvelut sijoitetaan kaupunkikehityspalveluihin osaksi yritys- ja työllisyyspalveluita. Käynnistysvaiheessa kotoutumispalveluissa toimii maahanmuutto-

koordinaattori, tämän työparina puolipäiväinen koordinaattori, jonka työajasta puolet on osoitettu Raisioon ja toinen puoli Naantaliin. Lisäksi Monineuvon hankekoordinaattori siirtyy kaupungin kotoutumispalveluihin.

Yksikön henkilöstöresurssia lisätään vuoden 2023 aikana. Ukrainalaisten kuntaan rekisteröitymiset ja myös muu maahanmuutto tulee lisäämään yksikön asiakasmäärää vuoden 2023 aika. Myös lisääntyvät koordinoititehtävät huomioidaan henkilöstösuunnittelussa.

Kotoutumispalveluiden kehittämisessä tehdään yhteistyötä kaupungin eri hallintokuntien, Varhan palvelualue 5:n ja te-toimiston kotouttamispalveluiden kanssa huomioiden valtakunnalliset ja seutukunnalliset linjaukset. Synergiaa on saatavissa myös kaupungin kotoutumis-, hyvinvointi-, nuoriso- ja ilmastokoordinaattorien yhteistyöryhmästä. Kehittämistyötä tehdään myös muiden kuntien kanssa sekä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen maahanmuuton ja kotoutumisen yhdyspintatyöryhmässä. Myös asiakaspalautetta hyödynnetään kehittämistyössä.

Vastuutaho: Suunnittelu- ja kehittämisvastuu kotoutumispalvelut, yritys- ja työllisyyspalvelut sekä kaupunkikehityspalveluiden vastuualue. Virkoja ja henkilöstöä koskevat päätökset vastuu- ja toimialajohtajat sekä kaupunginhallitus.

3. Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu Monineuvon vakinaistaminen

Kotoutumislain uudistuksessa korostetaan matalan kynnyksen avoimen neuvonnan ja ohjauksen roolia kaikille vieraskielisille. Monineuvolle haetaan jatkorahoitusta hankekaudelle 1.9.2023-31.8.2024 ja kaupunki sitoutuu omarahoitusosuuteen. Monineuvon vakinaistamista valmistellaan. Toiminta siirtyy vuodesta 2025 osaksi valtiosuusjärjestelmää.

Vastuutaho: Valmistelu Monineuvon koordinaattori ja kaupungin kotoutumispalvelut, päätökset vastuu- ja toimialajohtajat sekä kaupunginhallitus.

4. Osaamisen ja työtapojen kehittäminen

Kotoutumispalvelut tiedottavat aktiivisesti saatavilla olevista koulutuksista ja järjestävät mahdollisuuksien mukaan omia koulutuksia Raision henkilöstölle maahanmuuttaja-asiakkaiden kohtaamisesta, hyvien väestösuhteiden edistämisestä, rasismien ehkäisystä ja siihen puuttumisesta ja muista ajankohtaisista teemoista.

Työntekijöiden osaamista kehitetään osallistumalla alan verkostoihin ja ylläpitämällä Raision omia yhteistyörakenteita.

Vastuutaho: Kaupungin kotoutumispalvelut ja kaupungin eri toimialat

5. Erityisen tuen järjestäminen haavoittuville ryhmille

Ohjataan haavoittuvia ryhmiä hyvinvointialueen sosiaalipalveluihin esimerkiksi perhetyöhön ja tukihenkilöpalveluihin ja tehdään kunnan kotoutumispalveluiden ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä palveluiden järjestämisessä. Hyödynnetään sekä suomenkielisiä että asiakkaan omankielisiä palveluita.

Ohjataan ikääntyneitä henkilöitä kunnan, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin tarjoamiin ikäihmisten palveluihin ja huomioidaan vieraskielisten ikäihmisten tarpeet em. palveluissa.

Selvitetään keinoja yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa tukea traumatisoituneita lapsia esimerkiksi varhaiskasvatukseen integroitua ryhmätoimintaa ja perheohjausta.

Tarjotaan jatkossakin Turun kriisikeskuksen palveluita mielenterveydellistä tukea tarvitseville asiakkaille. Kriisikeskuksessa voidaan tarjota keskusteluapua ja myös ryhmämuotoisia tukitoimia matalalla kynnyksellä.

Vastuutahot: Varhan palvelualue 5:n maahanmuuttajatyö yhteistyössä Raision kotoutumispalveluiden kanssa.

6. Kotoutumisen edistäminen työvoiman ulkopuolella oleville henkilöille

Kehitetään ryhmätoimintoja lastaan kotona hoitaville, iäkkäille ja muille, jotka eivät ole kokopäiväisessä työssä ja opiskelussa. Tarjotaan suomen kielen opetusta, jonka aikana on järjestetty lasten hoito sekä toiminnallisia ryhmiä. Toimintaa järjestetään yhteistyössä Raisio-opiston, avoin kohtaamispaikka Satelliitin, Raision seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa.

Vastuutahot: Kaupungin kotoutumispalvelut sekä yhteistyöverkosto.

7. Yhteistyö 3. sektorin kanssa

Jatketaan sopimusta Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) kanssa koskien Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa, jotta raisiolaisille maahanmuuttajanaisille voidaan osoittaa ystäviä tukemaan naisten ja koko perheen kotoutumista. Tehdään yhteistyötä SPR:n piirin ja Raision osaston kanssa (mm. Arjen apu-toiminta uusille kuntaan muuttaville). Jatketaan myös pitkäaikaista yhteistyötä Raision seurakunnan kanssa, mm. seurakunnan suomen kielen kurssi, yhteiset tapahtumat ja aineellinen tuki. Samoin yhteistyötä tehdään mm. Sateenkaarikodon, Aurala-opiston sekä Mieli Ry:n Serene-toiminnan kanssa.

Vastuutaho: Koordinoiva vastuu kaupungin kotoutumispalvelut. Sopimukset ja määrärahavaraukset Kaupunkikehityspalveluiden johto.

3. PAKOLAISVASTAANOTTO

3.1. Raisioon muutto pakolaisena

Raisioon muuttaa pakolaisia vastaanotokeskuksista myönteisen oleskelulupapäätöksen saatuaan, muista kunnista ja perheen yhdistämisen kautta. Suomi vastaanottaa pakolaisia myös kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa oli sovittu 1500 henkilön kiintiö vuodelle 2022. Työ- ja elinkeinoministeriö esitti Varsinais-Suomeen sijoitettavaksi vuonna 2022 yhteensä 58 kiintiöpakolaista. ELY-keskus ehdotti näistä viiden henkilön vastaanottamista Raisioon. Raision kaupunginhallitus hyväksyi ELY-keskuksen ehdotuksen kokouksessaan 14.3.22. Kyseiset pakolaiset ovat afgaaneja ja saapuvat käytännössä Raisioon kevättalvella 2023.

Vuoden 2023 pakolaiskiintiö on puolestaan 1050 henkilöä. Näistä 40 henkilöä osoitetaan Varsinais-Suomeen. Varsinais-Suomen ELY-keskus esitti, että kukin Turun kehyskunta tarjoaa vuosittain noin

kymmenen kuntapaikkaa, joihin osoitetaan kiintiöpakolaisia tai/ja yksin alaikäisenä ilman huoltajaa tulleita nuoria. Raision kaupunginhallitus ei ollut valmis sitoutumaan ELY-keskuksen ehdotukseen (kh:n kokous 6.2.23). Kaupunki kuitenkin solmii ELY-keskuksen kanssa aiesopimuksen pakolaisvastaanotosta. Mahdollisia kuntapaikkaosoituksia tarkastellaan erikseen tapauskohtaisesti vuosittain. Sopimus ELY-keskuksen kanssa on edellytys, että kunta voi saada pakolaiskorvauksia.

Aikaisempina vuosina Raisio on vastaanottanut myös alaikäisenä ilman huoltajaa tulleita nuoria. Nämä nuoret ovat oikeutettuja jälkihuollon palveluihin 25-ikävuoteen asti. Tukipalvelut on hankittu ostopalveluna Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry:ltä.

Raisioon helmikuusta 2022 alkaen tullut huomattava määrä Ukrainan sotaa paenneita (noin 500 henkilöä, tilanne maaliskuussa 2023). Ukrainan pakolaiset saavat tilapäistä suojelua, mikä oikeuttaa vastaanottopalveluihin sekä työnteko- ja opiskeluoikeuteen. Maaliskuun alusta alkaen tilapäistä suojelua saaneet voivat hakea kotikuntaoikeutta edellyttäen, että vuosi tilapäistä suojelua on tullut täyteen. Ukrainan pakolaisille ei siis erikseen osoiteta kuntapaikkoja vaan kotikuntaa hakemalla heistä tulee kunnan asukkaita. Raisiossa asuu Ukrainasta paenneita Raision vuokra-asunnot Oy:n asunnoissa maahanmuuttoviraston toimeksiannon perusteella sekä yksityisissä vuokra-asunnoissa. Osa ukrainalaisista perheenisistä on tullut jo aiemmin Raisioon ja työskennellyt mm. telakalla. Sodan vuoksi perhe, vaimo ja lapset ovat muuttaneet maahan.

Raisiossa on virinnyt paljon tukitoimintaa ukrainalaisten tueksi. Keväällä 2022 aloitti toimintansa avustuskeskus, jota kaupunki, Raision seurakunta, SPR ja Suomen Ukrainalaiset ry yhdessä ylläpitävät. Keskus tarjoaa materiaalista tukea ja myös kohtaamispaikan pakolaisille.

Kunta saa valtiolta korvauksen kuntaan asettautuneiden pakolaisten palveluiden järjestämiseen. Korvaus on kolmen vuoden ajalta siitä laskien, kun henkilö on saanut oleskeluluvan, kiintiöpakolaisten osalta neljän vuoden ajalta. Nämä ns. laskennalliset korvaukset jaetaan siten, että kunta saa alle 7-vuotiaista 95% ja hyvinvointialue 5% korvauksista ja 7-vuotta täyttäneiden korvauksista kunta saa 70%, hyvinvointialue 30%. Korvaus on alle kouluikäisistä 6845 €/v., joista kunnan osuus on 6503€ ja hyvinvointialueen osuus 342€. Yli 7-vuotiaista korvaus on 2300 €/v., josta kunnalle osoitetaan 1955€/v. ja hyvinvointialueelle 342€/v.

Hyvinvointialue saa lisäksi sairaudesta tai muusta syystä aiheutuneet suuret sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset valtiolta ja ne korvataan 10 vuoden ajalta. Tulkkipalveluita korvataan sekä kunnille että hyvinvointialueille. Niiden korvaamisessa ei ole aikarajaa.

Kunta saa pakolaiskorvaukset jatkossa myös ukrainalaisista tilapäistä suojelua saaneista, mikäli nämä rekisteröityvät kuntaan. Toistaiseksi ei tiedetä kuinka moni hakee kotikuntaoikeutta. Raision kaupungin tulee kuitenkin varautua siihen, että kevästä 2023 alkaen kuntaan siirtyy ukrainalaispakolaisia. Moni heistä on jo kunnan palveluissa, esim. peruskoulussa tai varhaiskasvatuksessa. Kunnan asukkaaksi siirtyminen merkitsee kuitenkin sitä, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen siirtyy vastaanottokeskuksesta hyvinvointialueelle sekä ohjaus- ja neuvontapalvelut kaupungin kotoutumispalveluiden järjestettäväksi. Matalan kynnyksen Monineuvossa ukrainalaisia on jo asioinut, mutta kotikunnan saaneina heillä on oikeus myös pitkäjänteiseen kotoutumisen tukeen, josta kaupungin kotoutumispalvelut vastaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö linjaa, miten kunta jakaa eri hallintokuntien kesken laskennalliset korvaukset. Alle 7-vuotiaiden korvauksia ohjataan varhaiskasvatukseen, kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalveluihin. 7-17-vuotiaiden korvauksia käytetään koulutukseen ja 18-vuotta täyttäneiden korvauksia kotoutumissuunnitelmien laadintaan, ohjaukseen, palveluiden yhteensovittamiseen, ammatilliseen opetukseen, vapaaseen sivistystyöhön, työllisyys- ja elinkeinopalveluihin sekä asumiseen. Lisäksi liikuntaan, kulttuuriin, nuorisotyöhön, hyvien väestösuhteiden edistämiseen ja rasismien ehkäisyyn ohjataan yli 7-

vuotiaiden laskennallisia korvauksia. Raision kaupungin eri toimialojen välistä resurssien kohdentamista, käyttösuunnitelmaa ja seurantaan valmistellaan kevään 2023 aikana.

Erityisesti suuremmissa kasvukeskuksissa asuu myös paperittomaksi jääneitä henkilöitä, jotka ovat esim. saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen ja eivätkä katso voivansa palata lähtömaahan. Paperittomilla on oikeus kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja lapsilla on oikeus perusopetukseen.

3.2. Pakolaisten vastaanoton kehittämiskohteet

1. Kuntapaikkojen tarjoaminen kiintiöpakolaisille ja muille haavoittuville ryhmille

ELY-keskuksen sijoittamat pakolaiset voivat olla kiintiöpakolaisia tai muita haavoittuvia ryhmiä, kuten alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleita nuoria. Jälkimmäisille Raisiossa on vakiintuneet tukimuodot, ennen muuta Ehjä ry:n tuottamat tukipalvelut.

Vuonna 2022 Raisio päätti vastaanottaa viisi kiintiöpakolaista ELY-keskuksen esityksen mukaisesti. Vastaanotto tapahtuu vuoden 2023 kevättalvella.

Raision kaupunki solmii vuoden 2023 keväällä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa aiesopimuksen kuntapaikkojen tarjoamisesta pakolaisille. ELY-keskuksen esityksiä pakolaisten kuntaan sijoittamiseksi tarkastellaan erikseen vuosittain.

Vastuutaho: Raision kaupungin kotoutumispalvelut, joka valmistelee kuntaosoituksia koskevia esityksiä kaupunginhallitukselle kuultuaan myös hyvinvointialuetta.

2. Ukrainalaispakolaisten vastaanotto

Varaudutaan ukrainalaisten siirtymiseen vastaanottokeskuspalveluista kuntaan. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä Turun vastaanottokeskuksen kanssa sekä yhteistyötä kaupungin ja Varhan palvelualue 5:n välillä. Myös kaupungin kotoutumispalveluiden henkilöstölisäyksiä tulee tarkastella, jotta yksikkö voi vastata lisääntyvään asiakasmäärään.

Vastuutaho: Koordinointi kaupungin kotoutumispalvelut. Henkilöstöä koskevat päätökset vastuu- ja toimialajohtajat sekä kaupunginhallitus.

3. Avustuskeskuksen toiminnan jatko

Jatketaan avustuskeskuksen toimintaa vähintään vuoden 2023 loppuun asti yhteistyössä VarsinaisSuomen Punaisen Ristin piirin, Raision seurakunnan ja Suomen Ukrainalaiset ry:n kanssa.

Vastuutaho: Kaupungin johto

4. Valtion pakolaiskorvausten käyttö, kohdentaminen ja seuranta

Suunnitellaan ja sovitaan hallintokuntien kesken miten laskennallisia korvauksia ja mahdollisia muita valtiolta haettavia korvauksia kohdennetaan kotouttamisohjelman toimenpiteiden toteuttamiseen eri hallinnon aloilla sekä miten käyttöä ja vaikuttavuutta seurataan.

Vastuutaho: Kaupungin johto, kotoutumispalvelut ja kunnan eri toimialat

4. LAPSET JA NUORET

4.1. Varhaiskasvatus

Raision strategiassa on lupaus ”laadukas ja uudistuva varhaiskasvatus ja opetus”.

Lähtökohta varhaiskasvatuksen palveluiden järjestämisessä on kaikkien tasavertainen kohtelu. Varhaiskasvatuksen sisällöstä jaetaan huoltajille omakielisiä esitteitä, joita on saatavana eri kielillä. Maahanmuuttajataustaiset lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen hyvin ja huoltajat valitsevat useimmiten lapselleen hoitomuodoksi kokopäiväisen varhaiskasvatuksen. Varhaiskasvatuksessa järjestetään uusille asiakasperheille aina alkukeskustelu ennen lapsen hoidon aloitusta. Aloitusvaiheessa voidaan pyytää sosiaalitoimen maahanmuuttotyön tiimin tai kotoutumispalveluiden työntekijää mukaan keskusteluun. Keskusteluissa käytetään apuna tulkkipalveluita, jos yhteistä kieltä ei ole.

Lapset kohdataan lapsiryhmässä tasavertaisesti muiden lasten kanssa. Kommunikoinnin tukena on mm. vahva kuvakieli: kuvia käytetään paljon kommunikoinnin tukena sekä tukiviittomia. Päivästrukturi on kuvitettu.

Työn tukena käytetään Turun yliopiston kehittämää KieliPeda-työmenetelmää, joka tukee kielitietoiseen toimintatapaan ja edistää monikielisten lasten suomen kielen oppimista. Monikielisen lapsen kielimaailma -lomakkeen avulla tarkastellaan yhdessä huoltajien kanssa monikielisen lapsen kieliä ja kielenkäyttötilanteita. Sen avulla selvitetään milloin, missä ja kenen kanssa lapsi käyttää kieliään sekä saadaan näkyviin kielet, joita lapsi kuulee ympäristöissään. Lapsen suomen kielen seurannan tavoitteena on, että lapsen suomen kieli kehittyy mahdollisimman ikätasoiseksi. Taitotasoa kuvaavat lomakkeet on kehitetty monikielisen lapsen suomen kielen oppimisen edistymisen seurantaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstö arvioi, millä tavoin pedagoginen toiminta tukee lapsen kielellisten taitojen kehittymistä ja kokonaisvaltaista kasvua.

Pedagogisessa toiminnassa eri hankkeiden kautta tulleiden lisäresurssien avulla lapsen kielen kehitystä ja vuorovaikutustaitoja voidaan tukea yksilöllisesti esimerkiksi pienryhmässä.

Huoltajien kanssa käytetään kasvatuskeskusteluissa apuna aina tulkkiä, kun yhteistä kieltä ei ole. Toiminnassa pyritään perheiden osallisuuden vahvistamiseen, eri kulttuurien huomioimiseen sekä erilaisten kommunikaatiokeinojen hyödyntämiseen luottamuksellisen yhteistyön luomiseksi lapsen parhaaksi.

Viranomaisasiointi ja erilaisten lomakkeiden täyttö ovat huoltajille vaikeita. Varhaiskasvatuksen kasvatus- ja opetushenkilöstö ei oman perustyönsä ohella kykene ohjaamaan huoltajia tässä asiassa. Erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla on haasteita tukitoimien aloituksessa, kun erilaiset hakemus- ja anomuslomakkeet ovat vanhempien vastuulla. Yhteisen kielen puuttumisen vuoksi voidaan ymmärtää väärin puolin ja toisin. Tulkkien kanssa asioimisessa tulee ajoittain tilanteita, jolloin osapuolet eivät tule riittävästi ymmärretyksi. Syynä voi olla tulkin puutteellinen osaaminen tai varhaiskasvatuksen ammattilaiset eivät osaa selvittää asioita riittävän hyvin. Kulttuurien erilaisuudesta syntyy ajoittain erilaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen tavoitteista ja tarkoituksesta. Joskus on haastavaa saada vanhemmat luottamaan henkilöstöön.

Perheet ovat kuitenkin pääsääntöisesti kiitollisia ja tyytyväisiä varhaiskasvatukseen. Kun hyvä vuorovaikutus ja luottamussuhde perheiden kanssa syntyy ja vanhemmat huomaavat lapsen viihtyvän ja oppivan asioita varhaiskasvatuksessa, on helpompaa tehdä yhteistyötä haastavammissakin asioissa.

4.2. Neuvolatoiminta

Vieraskieliset perheet ohjataan Raisiossa keskustan äitiysneuvolan asiakkaiksi. Lastenneuvolaan perheet sitä vastoin ohjautuvat osoitteen mukaan alueensa neuvolaan. Neuvolapalvelut ovat lähtökohtaisesti samat niin kantaväestölle kuin maahanmuuttajataustaisille perheille. Kuitenkin maahanmuuttajuudesta, kielestä ja kulttuurista johtuvia tarpeita huomioidaan ohjaus- ja neuvontatyössä.

4.3. Perusopetus

Maahanmuuttajaoppilaat osallistuvat perusopetukseen yleensä lähikoulussaan. Perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään joko lähikoulussa tai Friisilän alakoulussa ja Vaisaaren yläkoulussa. Valmistava opetus kestää 900 tai 1000 tuntia oppilaan iän mukaan ja antaa valmiuksia opiskella suomeksi tavallisilla luokilla.

Suomi toisena kielenä -opetusta annetaan opetussuunnitelman mukaisesti. Opetusta antaa alussa joko luokanopettaja tai erillinen S2-opettaja. Kaikki luokanopettajat toimivat S2-opettajina omille oppilailleen jokaisella oppitunnilla. Suomen kielen taito edistyy parhaiten suomenkielisessä vertaisryhmässä.

Oman äidinkielen opetusta järjestetään kaksi oppituntia viikossa keskitetysti muutamissa kouluissa. Lukuvuonna 2023-24 opetusta annetaan albanian, bosnian, kurdin, persian, somalin, puolan ja ukrainan kielissä. Lapset osallistuvat joidenkin kieliryhmien osalta erittäin hyvin. Vanhempien vastuulla on lapsen kulkeminen oppitunneille. Yläkouluun siirryttäessä moni jää pois opetuksesta ja onkin haaste saada oppilaat pysymään oman äidinkielen opetuksessa.

Omakielistä eri oppiaineiden opetusta ei Raisiossa ole järjestetty, mutta arjessa ovat käytössä monet tukikeinot mm. käsitteiden avaaminen, ymmärtämisen varmistaminen ja selkokieliyys. Muiden kuin ev.lut. kirkkoon kuuluville järjestetään oman uskonnon tai elämäntiedon opetusta.

Oppimiskeskusteluihin sekä muihin tilaisuuksiin kuten vanhempainiltaan varataan tulkkeja tarvittaessa. Yhteydenpitokanavana myös tekstiviestit ja puhelut ovat toimivia. Toisinaan oppilaiden vanhempia on vaikea saada mukaan koulun toimintaan sekä yhteisiin tapaamisiin. Oppilaita tai vanhempia ohjataan muiden palveluiden ja toimijoiden piiriin, jos asia ei suoranaisesti ole kouluun liittyvä (esim. harrastukset, läksyapu, terveyspalvelut ja kirjasto). Koulun tiedotteet koko koululle tai yksittäiselle luokalle kirjoitetaan selkeästi hyödyntäen tarvittaessa selkokieltä ja värikoodauksia.

Haasteena on, että osa maahanmuuttajataustaisista vanhemmista kaipaisi enemmän tukea suomalaisen yhteiskuntaan integroitumisessa ja lapsen koulunkäynnin tukemisessa, mutta koulu ei voi kaikkiin perheen haasteisiin ja tarpeisiin vastata yksinään. Kouluissa tarvitaan sen vuoksi yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Kielestä aiheutuvat väärinymmärtämiset aiheuttavat toisinaan haasteita, samoin tiedonkulun ongelmat ja haasteet Wilman käytössä. Kulttuuriset ja uskonnolliset rajoitteet mm. liikunnan-opetuksessa kuten uinti ja suihkussa käyminen aiheuttavat yhteistyöongelmia. Joidenkin oppilaiden kanssa on haasteita koulukulttuuriin sopeutumisessa kuten aikataulujen noudattamisessa ja kotitehtävien tekemisessä. Koulun toimintatapojen avaaminen lisäävät kuitenkin ymmärrystä koulutyöstä.

Maahanmuuttajataustaisia oppilaita osallistuu myös erityisopetukseen. Syynä voivat olla kieliongelmat tai taustalla voi olla traumaattisia kokemuksia. Toisinaan avun pyytäminen ja tarjotun tuen vastaanottaminen voidaan kokea heikkoutena. Huoltaja saattaa esim. kieltää oppimistutkimukset ja vastustaa koulun järjestämiä tukipalveluita. Suomalaisen koulun joustavuus ja yksilöllisyys voivat olla vanhemmille uutta ja erityisopetus voidaan nähdä haittana eikä hyötynä.

Koulun arjessa monikulttuurisuus pyritään tekemään näkyväksi arvostamalla eri kieliä sekä kulttuureja. Koulussa puhutaan avoimesti kieliin ja kulttuureihin liittyvistä asioista ja pyritään näin lisäämään yhteistä ymmärrystä ja moninaisuuden arvostusta.

4.4. Nuorisopalvelut

Kaikkiin nuorisopalveluiden toimintaan osallistuu nuoria erilaisista taustoista kuten kansalaisuus, etninen alkuperä, seksuaalinen suuntautuminen tai joku muu piirre ja ne huomioidaan toiminnassa tilanteen mukaan. Tarvittaessa muodostetaan pienryhmiä. Nuorisotyön menetelmät ja toiminta ovat pääsääntöisesti toiminnallisia, joten kieliongelmat eivät muodostu haasteiksi.

Toiminta on monipuolista etsivästä nuorisotyöstä ja työpajatoiminnasta nuokkareihin, retkiin, kerhoihin ja leireihin. Nuorisotoimi järjestää avoin kohtaamispaikka Satelliitin tiloissa kolmesti viikossa 3.-6-luokkaisille nuokkaritoimintaa, joka tavoittaa hyvin alueen maahanmuuttajataustaisia lapsia. Erilaisilla arjen toimintatavoilla sekä suvaitsevaisuuskasvatuksella lisätään yhdenvertaisuutta, jotta jokaisella nuorella on mahdollisuus osallistua toimintaan. Tällaisia toimintoja ovat avoin nuorisotilatoiminta, kerhot, leirit, retket ja tapahtumat.

Haasteena on löytää tapa, millä viestitetään toiminnasta ja miten viesti tavoittaisi myös lasten ja nuorten vanhemmat. Nuorten työpajatoiminnassa ja etsivässä nuorisotyössä haasteena näkyy erityisesti nuorten aikuisten ohjaaminen ja tukeminen erilaisissa viranomaisasioinneissa. Arjen tilanteissa ei aina pystytä hahmottamaan, onko kyse pelkästään kielellisistä haasteista vai jostain muusta. Yksilöohjauksessa korostuu yhteisen ymmärryksen tarve.

4.5. Kirjaston palvelut

Maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret tutustuvat suomalaiseen kirjastolaitokseen yleensä päiväkodin tai koulun yhteisten kirjastokäyntien yhteydessä. Ryhmänsä mukana lapsi tai nuori osallistuu koko ryhmälle suunnattuun toimintaan, jonka tarkoitus on herättää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin sekä esitellä kirjaston monipuolisia palveluja.

Lasten, joiden äidinkieli on joku muu kuin suomi, on tärkeää oppia käsitteet omalla äidinkielellään. Oman äidinkielen hallinta tukee suomen ja myös muiden aineiden opiskelua. Tässä on apuna kirjaston kautta maksuttomasti käyttöön saatava Monikielisen kirjaston aineisto, sekä Raison kirjaston varhaiskasvatuksen käyttöön kustantama Lukulumo-sovellus, jossa on satuja monella eri kielellä.

Maahanmuuttajataustaisia lapsia käy kirjaston asiakkaina myös itsenäisesti, ilman koululuokkaa tai ryhmää. Lukemisella on paljon hyviä vaikutuksia, se voi laskea stressiä, tukea mielikuvitusta ja vahvistaa itsetuntoa. Lasten tilat on suunniteltu niin, että lapset viihtyvät tiloissa, vaikka eivät kirjallisuutta harrastaisikaan. Kirjasto järjestää myös paljon lapsille suunnattuja tapahtumia, jotka eivät vaadi kielitaitoa. Kirjastossa on mm. Satakielikuukauden monikielisyystapahtumia ja kirjasto osallistuu Satelliitin Monikulttuurisiin aamuihin.

Suurin haaste asiakaspalvelutilanteissa on yhteisen kielen puute. Monessa maassa ei ole yleiseen kirjastolaitokseen verrattavia palveluja eikä kirjaston palveluajatusta tunneta. Myös lukemisen kulttuuri voi olla vähäistä. Kirjaston käytössä opastetaan sekä yksittäisiä asiakkaita että ryhmiä. Verkkokirjastojen (Vaski, Monikielinen kirjasto) käytössä eri kielten hakeminen voi olla asiakkaalle vaikeaa. Vaikka selkokirjat ovat erinomainen keino opiskella suomen kieltä, tämä saattaa olla opiskelijalle hankalaa hyväksyä.

4.6. Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden toimintaan osallistuminen on kaikille avointa ja vapaaehtoista. Maahanmuuttajat ja vieraskieliset asiakkaat ovat luonteva osa toimintaa. Kielimuuri on harvoin este ryhmässä. Elekielellä ja kuvailulla pystytään ylittämään yhteisen kielen puutteesta aiheutuvat vaikeudet. Usein kanssaharrastajat myös mahdollisuuksien mukaan avustavat ja toimivat tulkkina.

Suunnitteilla on mm. varhaiskasvatukseen lasten liikkarituokioita perheiden kohtaamispaikka Satelliittiin. Tärkeä haaste on aktivoida myös tytöt liikkumaan, osalla tytöistä kulttuuriset tai uskolliset syyt voivat estää osallistumisen liikuntaryhmiin koulun ulkopuolella.

4.7. RaiHa – harrastamista kaikille

Raisiossa aloitettiin keväällä 2021 pilotoimaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen turvin harrastamisen mallia, jossa lapsille ja nuorille tarjotaan harrastuskerhoja koulupäivän yhteydessä. RaiHan nimeä kantava mallin tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus. Harrastusten järjestämisestä vastaavat kaupungin kanssa yhteistyössä mm. urheiluseurat ja nuorisojärjestöt. RaiHa tasa-arvoistaa eri taustoista tulevien lasten ja nuorten mahdollisuuksia päästä harrastamaan. Näin RaiHa edistää myös maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten harrastamista, osallisuutta ja kotoutumista. RaiHa-kerhojen kautta tullaan jatkossa löytämään passiiviset lapset etsivätoiminnan kautta yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa.

RaiHa-harrastamisen malli omalta osaltaan madaltaa kynnystä kaikkien lasten harrastamiselle. RaiHa-mallia on syytä koko ajan kehittää ja myös seurata lasten ja nuorten osallistumista huomioimalla myös eri väestöryhmien osallistuminen, esimerkiksi vieraskieliset lapset. Jos harrastamisen aktiivisuudessa näkyy väestöryhmien välisiä eroja, on syytä pyrkiä löytämään keinot millä eroja voidaan vähentää.

4.8. Aktiivinen seuratoiminta

Raisiossa toimii monia aktiivisia seuroja ja yhdistyksiä, joiden toiminnassa on mukana myös maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria, esim. Raisio Futis, Raision Jumpparit, lentopalloseura Loimu, Raision Rinkka ry sekä Fortis Communitas ry, joka tarjoaa taekwondon harrastamista.

Raisio Futis ry:n toimintaan osallistuu vuosittain 40-60 maahanmuuttajataustaista pelaajaa tai valmentajaa. Harrastuksen alkuvaiheessa suurin haaste on yhteisen kielen löytyminen. Perheestä ei aina löydy henkilöä, jonka kautta pystytään välittämään ohjeet ja säännöt joukkueiden toiminnasta. Seuran kokemuksen mukaan lapset, jotka pysyvät toiminnassa mukana vähintään pari vuotta, omaksuvat hyvin suomen kielen ja saavat paljon uusia ystäviä. Joukkueurheilussa opitaan myös noudattamaan sääntöjä ja toimimaan yhteistyössä. Maahanmuuttajien osallistuminen opettaa myös kantasuomalaisia lapsia ymmärtämään muista kulttuureista tulevia lapsia ja nuoria.

4.9. Ehjä ry nuorten tukena

Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry on vuonna 1983 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö. Toiminnan tavoitteena on ehkäistä lasten, nuorten ja nuorten aikuisten sosiaalista syrjäytymistä. Ehjä ry on toiminut Varsinais-Suomessa vuodesta 2006 alkaen. Ehjän tuki nuorille ilman huoltajaa tulleille pakolaisnuorille oli ensimmäinen tälle kohderyhmälle suunnattu toiminta, mitä alueella järjestettiin. Ehjä ry on laajentanut toimintaansa myös muihin nuoriin ja toimintaa on nykyisin sekä maahanmuuttajataustaisille että kantasuomalaisille nuorille.

Avoin EIJÄ on kotoutumisen alkuvaiheen toimintaa ja sosiaaliohjausta maahanmuuttajataustaisille nuorille. Tavoitteena on edistää nuorten integroitumista yhteiskuntaan ja vahvistaa heidän sosiaalisia verkostojaan. Toiminta painottuu matalan kynnyksen ryhmiin, leireihin, retkiin, kursseihin ja tapahtumiin. Toimintaan sisältyy myös nuorten yksilöllistä ohjausta.

DigiAvoin-hankkeessa tarjotaan yksilöllistä tukea maahanmuuttajataustaisille 14-29-vuotiaille nuorille puhelimitse, soveltuvilla verkkoalustoilla ja tarvittaessa kasvokkain. Toiminnan tavoitteena on nuorten arjenhallintataitojen vahvistaminen. Avoin EIJÄ ja DigiAvoin ovat STEA-rahoitteista toimintaa.

Ehjän toiminnassa nuorten osallisuus on vahvasti läsnä kaikessa toiminnassa niin käytännön toiminnan kuin rakenteiden tasolla. Nuoret pääsevät itse osallistumaan tukitoiminnan, tapahtumien ja ryhmien sisällön suunnitteluun, mikä motivoi ja sitouttaa nuoria. Nuoret saavat vertaistukea, koska toiminnassa on mukana hyvin eri vaiheessa kotoutumisprosessia olevia. Harrastuksiin tutustumisen ja kontaktien löytymisen kantasuomalaisiin vahvistavat nuorten verkostoja ja kotoutumista.

Ehjän kokemusten mukaan nuori, jolla ei ole sukulaisia ja perhettä Suomessa, kärsii usein yksinäisyydestä, masennuksesta ja unettomuudesta. Myös lähtömaan ongelmat ahdistavat. Kantasuomalaisiin tutustuminen ei ole helppoa ja myös koulunkäynnin vaikeuksia saattaa kasaantua opintojen edetessä. Haasteita on myös löytää koulutusta vastaavaa työtä.

4.10. Lapset ja nuoret - kehittämiskohteet

1. Maahanmuuttajalasten tukeminen varhaiskasvatuksessa

Selvitetään mahdollisuuksia järjestää muutamissa päiväkodeissa kokeiluluonteisesti lasten omankielistä tukea. Tuen avulla edistetään lapsen sopeutumista päivähoitoyhteisöön, osallisuutta esim. kaverisuhteiden kehittymistä, oppimista ja kielellisiä valmiuksia. Omakieliseen tukeen sisältyisi myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tuki painottuisi päivähoidon aloitusvaiheeseen sekä lapsille, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Kokeilun tulosten perusteella suunnitellaan omakielisen tuen jatkoa ja sisällyttämistä osaksi varhaiskasvatuksen tukitoimia.

Vastuutahot: Kotoutumispalvelut yhteistyössä sivistyspalveluiden/varhaiskasvatuksen, hyvinvointialueen maahanmuuttajatyön sekä perheneuvolan kanssa.

2. Perusopetuksen kehittämiskohteita

Kehitetään valmistavaa opetusta joustavasti muuttuvia tilanteita vastaavaksi, esim. Ukrainan kriisi.

Koulutetaan opettajia ja henkilöstöä kohti kielitietoista toimintakulttuuria.

Vahvistetaan oman äidinkielen opetukseen osallistumista. Keinoja ovat mm. tiedottaminen vanhemmille äidinkielen opetuksen hyödyistä ja mahdollisuudesta opiskella koulussa omaa äidinkieltä.

Kehitetään läksyparkkitoimintaa, esim. järjestöjen vapaaehtoisten kannustaminen mukaan läksyparkkien toteuttamiseen.

Vastuutahot: Sivistyspalvelut/perusopetus yhteistyössä mm. kaupungin kotoutumispalveluiden ja 3. sektorin kanssa.

3. Vapaa-ajan toiminta lapsille ja nuorille

Tiedotetaan aktiivisesti harrastusmahdollisuuksista vieraskielisille perheille ja annetaan opastusta myös harrastuksen aloittamisen jälkeen, jotta harrastaminen ei katkea esim. tiedonsaannin ongelmiin. Hyödynnetään tiedottamisessa ja opastamisessa tarvittaessa myös tulkkeja ja omakielisiä neuvoja (esim. Monineuvon neuvojat).

Pyritään ohjaamaan maahanmuuttajalapsia ja -nuoria paitsi järjestöjen ja seurojen toimintaan, myös koulussa toteutettaviin RaiHa-kerhoihin sekä nuoriso- ja liikuntapalveluiden järjestämään toimintaan kuten kerhoihin, tapahtumiin ja leireille. Järjestetään esim. kaverikerhoja, joihin osallistuu sekä kantasuomalaisia että maahanmuuttajataustaisia lapsia. Huomioidaan toiminnassa eri taustoista ja kulttuureista tulevat lapset ja nuoret.

Vastuutahot: Sivistys- ja vapaa-aikatoimiala, RaiHa, kaupungin kotoutumispalvelut ml. ohjaus- ja neuvontapalvelu Monineuvo, yhteistyö harrastusseurojen kanssa.

4. Kirjaston palvelut lapsille ja nuorille

Perehdytetään maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria Raison kirjaston palveluihin. Hyödynnetään esim. Monikulttuurisen kirjaston aineistoja ja lukulumo-sovellusta. Kutsutaan lapsia ja perheitä myös kirjaston tapahtumiin.

Vastuutaho: Raison kirjasto, yhteistyö mm. kaupungin kotoutumispalveluiden sekä koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa.

5. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja neuvonta

Kehitetään perheiden ja lasten kotoutumista edistävää työskentelyä yhteistyössä kaupungin kotoutumispalveluiden, varhaiskasvatuksen, koulujen ja kolmannen sektorin sekä hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden, terveydenhoidon ja neuvoloiden kanssa. Keskeistä on vanhemmuuden tukeminen, kasvatuskysymykset kodin kulttuurin ja ympäröivän yhteiskunnan rajapinnassa, monikielisen lapsen kielen kehityksen tukeminen, vanhempien tietojen lisääminen varhaiskasvatus- ja kouluasioissa (esim. Wilman käyttö) sekä lasten ja koko perheen ohjaus harrastuksiin.

Yhteistyö vanhempien kanssa tukee yhteistä kasvatusvastuuta ja auttaa myös ratkomaan ja ennaltaehkäisemään mahdollisia ongelmia. Varsinkin maahanmuuttajaäitien kannustaminen osallistumaan yhteiskuntaan ja lasten asioihin on merkittävää ja edistää lasten ja koko perheen kotoutumista.

Vastuutaho: Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja neuvoloiden henkilöstö sekä kaupungin kotoutumispalvelut ja Varhan palvelualue 5:n maahanmuuttajatyö.

5. KOULUTUS JA TYÖELÄMÄ

5.1. Kotoutumista edistävä koulutus

Työikäisten maahanmuuttajien kotoutumista tukevaan koulutukseen ohjauksessa TE-toimistolla on keskeinen rooli. Kotoutumiskoulutusta järjestetään työvoimapoliittisena koulutuksena. Raisiolaiset ohjataan Turkuun eri koulutusten järjestäjien kurseille. Koulutus keskittyy suomen kielen ja yhteiskuntatiedon opiskeluun. Maahanmuuttajat, joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus, ohjataan ensi sijassa maahanmuuttajien perusopetukseen, jossa opiskellaan sekä suomea että eri peruskouluaaineita.

Suomen kielen- ja yhteiskuntatiedon koulutusten järjestäminen siirtyy te-palveluiden siirron mukana kuntien vastuulle vuoden 2025 alussa. Kunnat voivat koulutusten järjestämisessä ja hankkimisessa tehdä yhteistyötä.

Työvoiman ulkopuolella oleville aikuisille maahanmuuttajille järjestetään Raisio-opiston ja kotoutumispalveluiden yhteistyönä suomen kielen kurssi, jossa opetusta tarjotaan kahtena aamupäivänä viikossa. Kurssin aikana on lasten hoito järjestetty. Myös seurakunnan suomen kielen kurssille, joka järjestetään kerran viikossa, ohjataan asiakkaita.

Maahanmuuttaja voi kotoutumiskoulutuksen tai peruskouluopintojen jälkeen jatkaa tutkintoon valmentavaan opetukseen (TUVA). TUVA-koulutus antaa valmiuksia ja ohjauksellista tukea, jotta opiskelija voi siirtyä lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen. TUVA-koulutusta järjestetään Turun iltalukiassa, Turun ammatti-instituutissa sekä Turun kristillisessä opistossa.

5.2. Ammatillinen koulutus

Raision seudun koulutuskuntayhtymä **Rasekolla** on pitkä kokemus vieraskielisten opiskelijoiden kouluttamisessa. Jatkuvan haun kautta voi hakea Rasekon ammatilliseen koulutukseen ja tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen (TUVA) joustavasti ympäri vuoden. Joustavasti työhön -hankkeessa (1.8.2021-30.6.2023) luodaan matalan kynnyksen ohjauspalveluita ja uudenlaista alueellista toimintamallia yhteistyössä työllisyyspalveluiden, työpajojen, etsivän nuorisotyön, vapaan sivistystyön, yhdistysten ja yritysten kanssa. Kohderyhmänä ovat mm. maahanmuuttajat. Hanke on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama.

Turun Aikuiskoulutuskeskus (AKK) on suuri pääasiassa aikuisopiskelijoille, alan vaihtajille ja lyhyitä opintokokonaisuuksia ja täydennyskoulutusta suorittaville tarjoava oppilaitos. Opiskeltavia aloja on kymmeniä. Aikuiskoulutuskeskuksella on laaja yritysverkosto ammattialoittain.

Lisätietoa Turun AKK:n koulutus- ja palvelutarjonnasta videolla: <https://www.turunakk.fi/akklive/>

Myös **Turun Ammatti-instituutissa** opiskelee paljon raisiolaisia maahanmuuttajia.

Osa maahanmuuttajista on suorittanut jo kotimaassaan korkeakoulututkinnon tai pyrkivät korkeakouluopintoihin. Turun seudulla mm. Turun yliopiston Brahea-keskus tarjoaa ohjausta ja pätevöittävää koulutusta korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille.

5.3. Työelämä

Työelämällä on keskeinen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen kantokyvyssä.

Maahanmuuttajien työttömyys on kantaväestöä korkeampaa, joskin maassaolon aikana työllistyminen

paranee. Raisiossa vuonna 2021 ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työttömyysaste oli 12,4% ja sitä edellisenä vuonna 23,4 %. Ulkomailla syntyneiden naisten työttömyys oli yleisempää kuin miesten. Suomessa syntyneiden ja ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneiden työttömyysaste oli Raisiossa vuonna 2021 oli 6,6%. (Kotoutumisen indikaattorit –tietokanta 2021 (verkkojulkaisu), A. työllisyys 117q, työttömyysaste (rek), 1995-2021, työ- ja elinkeinoministeriö).

Tilastokeskuksen tuoreen kyselytutkimuksen mukaan koulutustaustasta riippumatta maahanmuuttajat mainitsivat useimmin syyksi työn löytämistä vaikeuksille puutteet suomen tai ruotsin kielen taidossa. Kuitenkin myös syrjintää kokeneita oli paljon. (Baumgartner, Tarja, tilastokeskuksen artikkeli 2023).

Toisinaan myös maahanmuuttajien ja kantaväestön väliset kulttuurierot voivat aiheuttaa vaikeuksia työpaikoilla. Kotouttamisohjelman Koulutus ja työ -alaryhmässä nousi esiin tarve perehdyttää maahanmuuttajia työpaikan työkuulttuuriin. Yhteiset pelisäännöt ja työkäytänteet ja niiden avaaminen maahanmuuttajataustaisille työntekijöille on tärkeää, jotta työnteko on sujuvaa kaikkien kannalta ja vältetään väärinkäsityksiltä ja ristiriidoilta.

Lounais-Suomessa Valmet Automotiven tehdas on yksi esimerkki paljon maahanmuuttajia työllistävästä yrityksestä. Autotehtaan työ sopii monille maahanmuuttajille, koska työssä ei vaadita pitkää, Suomessa rinnastettua ammattikoulutusta eikä sujuvaa suomen kielen taitoa. Työnantaja kouluttaa työntekijät lyhyellä jaksolla ennen työn alkua. Työntekijät tulevat töihin Uudenkaupungin lisäksi Turusta, Raisiosta ja Porista, joista on tehtaan työvuoroihin sovitettu linja-autoyhteys suoraan tehtaalle.

Maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä toimii paljon hoiva-alalla, logistiikan parissa, maataloudessa ja palvelualan ammateissa. Monet työt jäisivät jo tällä hetkellä tekemättä, ellei olisi maahanmuuttajia, jotka näitä töitä tekevät.

Maahanmuuttajataustaiset eri alojen ammattiosaajat ovat tärkeä resurssi, jota tulee julkisissa palveluissa ja järjestöissä hyödyntää. Esimerkiksi erikieliset koulunkäynnin ohjaajat, oman äidinkielen opettajat, tulkit sekä sosiaali- ja hoitoalan ammattilaiset tuovat toimialoilleen, asiakastyöhön ja työyhteisöihin kieli-, kulttuuri- ja monimuotoisuusosaamista.

Yksi ongelma on lähtömaassa hankitun koulutuksen huomiotta jättäminen. Maahanmuuttajalla voi olla korkeakin koulutus joko lähtömaassa tai Suomessa hankittu, mutta työllistyminen koulutusta vastaaviin tehtäviin on vaikeaa. Em. tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan erityisesti Lähi-idästä ja Afrikasta lähtöisin olevista työntekijöistä merkittävä osa kokee nykyisen työnsä osaamistason matalammaksi kuin aiemman työnsä ennen Suomeen muuttoa. (Baumgartner, Tarja, tilastokeskuksen artikkeli 2023).

Työvoimatarpeisiin vastaaminen ja kunnassa jo asuvien maahanmuuttajien työllistymisedellytysten parantaminen on keskeinen haaste. Maahanmuuttajien työllisyyden parantaminen vaatii myös työnantajilta ja työyhteisöiltä valmiuksia vastaanottaa eri kulttuurista tulevia työntekijöitä.

5.4. Koulutuksen ja työelämän kehittämiskohteet

1. Työelämävalmiuksien vahvistaminen ja työelämään pääsyn edistäminen

Pyritään maahanmuuttajien ohjauksessa ja neuvonnassa vahvistamaan asiakkaiden työelämä tietoja ja -taitoja sekä edistämään työllistymistä erilaisia väyliä hyödyntäen.

Vastuutahot: Kaupungin yritys- ja työllisyyspalvelut sekä kotoutumispalvelut ml. matalan kynnyksen ohjaus ja neuvonta Monineuvo. Yhteistyö työntajien ja oppilaitosten kanssa.

2. Toiminnallista suomea -palvelun käynnistäminen yhteistyössä Valo-valmennusyhdistyksen kanssa

Palvelu on tarkoitettu maahanmuuttajille, jotka tarvitsevat toimintakykyä, osallisuutta ja kotoutumista tukevaa toimintaa. Palvelu käynnistyy vuoden 2023 aikana kokeiluna ja sisältää paja- ja ryhmätoimintaa, toiminnallista suomea ja ohjausta.

Vastuutaho: Kaupungin yritys- ja työllisyyspalvelut, kotoutumispalvelut, Varhan palvelualue 5:n maahanmuuttajatyö yhteistyössä Valo-Valmennus ry:n kanssa.

3. Työelämän vastaanottavuuden lisääminen

Tehdään aktiivista yhteistyötä työntajien kanssa, tuetaan työntajia palkkaamaan maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä ja tarjotaan neuvontaa esihenkilöille.

Vastuutahot: Kaupungin yritys- ja työvoimapalvelut ml. kotoutumispalvelut. Työntajayhteistyö.

4. Raision kaupunki maahanmuuttajien työllistäjänä

Raision kaupunki työntajana tarjoaa työtilaisuuksia maahanmuuttajataustaisille eri alojen ammattilaisille sekä huolehtii riittävästä perehdytyksestä ja ohjauksesta. Myös työvoimapolitiittisia keinoja kuten palkkatukea ja työkokeilua tulee hyödyntää väylänä työllistyä kaupungin palvelukseen.

Vastuutaho: Raision kaupungin eri hallinnon alat, henkilöstöpalvelut ja työllisyyspalvelut.

5. Varautuminen kotoutumista edistävien koulutusten järjestämistä vastuun siirtymiseen kunnille

Vastuu kotoutumiskoulutuksista siirtyy kunnille vuoden 2025 alusta. Kunnan tulee järjestää myös omakielinen yhteiskuntaorientaatio osana alkuvaiheen kotoutumista. Selvitetään yhdessä Turun ja Varsinais-Suomen kuntien kanssa toimivaa yhteistyörakennetta koulutusten järjestämiseksi.

Vastuutaho: Kaupungin kotoutumispalvelut, Raision kaupungin johto

6. ASUMINEN

6.1. Koti – avain kotoutumiseen

Raisiossa maahanmuuttajat sijoittuvat useille eri asuinalueille ja pääasiassa vuokra-asuntoihin kuten Raision Vuokra-asunnot Oy:n sekä yksityisten vuokranantajien asuntoihin. Paitsi pakolaistaustaiset myös työperäiset muuttajat tarvitsevat kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Riittävä ja monipuolinen vuokra-asuntotarjonta, joka vastaa niin yksinasujien kuin perheiden tarpeisiin, on merkittävä kunnan elinvoimaisuuden kannalta.

Koti ja lähiympäristö vaikuttavat keskeisesti hyvinvointiin ja kotoutumiseen, esim. asunnon sopivuus kuten koko ja varustelu, lähiympäristön viihtyisyys, lähipalvelut, julkiset liikenneyhteydet ja naapuruussuhteet. Monipuolinen asuntotuotanto, jossa eri asumismuotoja sijoittuu samalle alueelle ennaltaehkäisee asuinalueiden eriytymistä. Asuinalueilla konkretisoituvat kaksisuuntaisen kotoutumisen haasteet ja mahdollisuudet: maahanmuuttajan kotoutuminen uuteen asuinympäristöön ja koko yhteisön sopeutuminen monimuotoisuuteen.

Kotoutumiseen kuuluvat myös asumistaidot: esim. miten asuntoa haetaan, vuokranmaksu, asunnosta huolehtiminen, kierrätys, kerrostaloasumisen säännöt jne. Varhan palvelualue 5:llä ja Raision vuokra-asunnoilla on yhteinen asumisneuvoja, joka palvelee niin kantaväestöä kuin maahanmuuttajia. Asumiskysymykset ovat usein toistuvia teemoja sekä sosiaalitoimen että kaupungin kotoutumispalveluiden työssä.

6.2. Asumisen haasteita

Asumisen haasteita aiheuttavat etenkin suurten perheasuntojen puute vuokra-asuntomarkkinoilla, mikä johtaa ahtaaseen asumiseen. Toisaalta myös pienistä asunnoista on puutetta. Suomessa naapurit saattavat olla toisiaan kohtaan melko etäisiä, mikä voi toisesta kulttuurista muuttaneelle näyttäytyä välttelynä tai tönkeytenä. Suoranaista kiusaamista tai rasistista käytöstä ilmenee ajoittain, mutta systemaattisesti kerättyä tietoa asiasta ei ole ja kynnys kertoa ongelmista esim. vuokra-asuntoyhtiön tai kunnan työntekijöille voi olla korkea. Myös talon tai asuinalueen yleinen rauhattomuus ovat tyyppillisiä syitä toiveelle vaihtaa asuntoa tai asuinalueita. Toisaalta myös maahanmuuttajaperheelle esim. kerrostaloasumiseen sopeutuminen voi vaatia opettelua, varsinkin jos elämänrytmi on myöhäisempi kuin naapurustolla.

6.3. Asumisen kehittämiskohteet

1. Riittävä ja monipuolinen vuokra-asuntotuotanto

Kaupungin vuokra-asuntotuotannon tavoitteena on vastata niin kantaväestön kuin maahanmuuttajien asumistarpeisiin. Eri asumismuotojen rinnakkaisuus on tärkeää segraation estämiseksi.

Vastuutahot: Raision Vuokra-asunnot Oy, kaupunkikehityspalvelut

2. Hyvien julkisten yhteyksien varmistaminen ja ylläpitäminen kaupungin eri asuinalueille

Hyvät julkiset yhteydet mahdollistavat asumisen myös muualla kuin Raision keskustassa. Toimiva paikallisliikenne edistää myös kaupungin ilmastotavoitteita.

Vastuutaho: Kaupunkikehityspalvelut

3. Asumisohjaajan työn jatkaminen

Selvitetään mahdollisuuksia vakinaistaa asumisohjaajan toimi. Asumisohjaaja palvelee niin kantasuomalaisia kuin maahanmuuttajataustaisia asukkaita ennaltaehkäisten ja ratkoen asumiseen liittyviä ongelmia.

Vastuutahot: Raision Vuokra-asunnot Oy, kaupunkikehityspalvelut ja Varhan palvelualue 5

4. Naapuruussuhteiden ja asumisviihtyvyyden ja -turvallisuuden parantaminen

- 1) Järjestetään talkoita ja muita tapahtumia asuinalueilla, jotka tuovat asukkaita yhteen ja joissa yhteisellä työpanoksella voidaan kohentaa asuinalueen viihtyvyyttä (esim. siivous ja istutukset).

Vastuutahot: Tapahtumien organisointi yhteistyönä Raision Vuokra-asunnot Oy, 3. sektorin toimijat, kaupungin kotoutumispalvelut sekä vapaa-aika-, kulttuuri-, ja liikuntasektorin osallistuminen tarvittaessa.

- 2) Häiriö- ja ristiriitatilanteisiin sekä rasistiseen käytökseen puuttuminen

Kannustetaan matalalla kynnyksellä ilmoittamaan Raision Vuokra-asunnot Oy:lle tai asumisneuvojalle ongelmista. Pyritään sovitteluun ongelmatilanteissa ja mahdollisuuksien mukaan tuomaan osapuolia yhteisen pöydän ääreen. Tarvittaessa poliisiin yhteydenotto.

Vastuutahot: Raision Vuokra-asunnot Oy, asumisneuvoja, yhteistyö kaupungin kotoutumispalveluiden kanssa.

- 3) Tehostetaan erikielistä tiedotusta ja ohjausta asumiseen mm. jätteiden lajitteluun liittyen

Vastuutahot: Raision Vuokra-asunnot Oy, asumisneuvoja, yhteistyö kaupungin kotoutumispalveluiden kanssa.

7. HYVÄT VÄESTÖSUHTEET JA OSALLISUUS

7.1. Yhdenvertaisuus, vuorovaikutus ja osallisuus

Hyvillä väestösuhteilla tarkoitetaan sitä, että alueen eri väestöryhmien välillä on toimivaa vuorovaikutusta, eri väestöryhmät suhtautuvat toisiinsa kunnioittavasti ja niiden väliset mahdolliset jännitteet ja konfliktit käsitellään ilman, että ne aiheuttavat pelkoa tai kärjistyvät rikoksiksi (Tuovi – sisäisen turvallisuuden portaali). Väestösuhdepolitiikan tavoitteena on lisätä väestöryhmien välistä vuorovaikutusta sekä tätä kautta vaikuttaa ihmisten turvallisuudentunteeseen, asenteisiin ja osallisuuteen.

Hyvät väestösuhteet, osallisuus ja yhdenvertainen kohtelu ovat keskeisiä, jotta eri taustoista tulevat maahanmuuttajat voivat liittyä yhteiskuntaan, tuoda yhteiskuntaan oman panoksensa ja elää yhteisössä ilman pelkoa. Rasismi ja syrjintä sen sijaan estävät ja hidastavat kotoutumista ja lisäävät yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja vastakkainasettelua. Rasismia esiintyy yhteiskunnan eri tasoilla niin yksittäisissä teoissa kuin instituutioiden ja työelämän rakenteissa.

Väestösuhteiden osa-alueita ovat mm:

- Väestöryhmien välinen vuorovaikutus ja luottamus
- Myönteinen asenneilmapiiri, monimuotoisuuden arvostaminen
- Osallisuus: yhteisöön liittyminen, siihen kuuluminen ja siinä vaikuttaminen
- Turvallisuus: hyväksytyksi tuleminen, syrjimättömyys, tietämys oikeuksista

Hyviin väestösuhteisiin liittyy läheisesti **yhdenvertaisuus**, ihmisten samanarvoisuus taustoista kuten etnisestä alkuperästä, kielestä tai uskonnosta riippumatta. Tasa-arvoinen kohtelu on julkisissa palveluissa keskeinen lähtökohta. Se ei kuitenkaan tarkoita samanlaista kohtelua kaikille. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen edellyttää sitä, että erityisesti heikommassa asemassa olevien

palvelutarpeet tunnustetaan ja tarvittavia palveluita järjestetään, jotta kaikilla, taustasta riippumatta, on mahdollisuuksia hyvää elämään, työhön ja koulutukseen.

7.2. Hyvien väestösuhteiden edistämisen osa-alueita ja keinoja

Hyvien väestösuhteiden edistäminen on julkisen vallan, organisaatioiden sekä jokaisen yksittäisen ihmisen vastuulla. Jokainen voi kunnan asukkaana, naapurina, työtoverina tai ammattiroolissaan edistää hyviä väestösuhteita. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ystävällistä ja inhimillistä kohtaamista tai rasistiseen käytökseen puuttumista. Hyvien väestösuhteiden edistäminen on tärkeää huomioida myös julkisen sektorin, yritysten, järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen ja poliittisten puolueiden työssä.

Hyvien väestösuhteiden osa-alueita ovat esimerkiksi:

- Segregaation, syrjinnän, vihapuheen ja -rikosten ennaltaehkäisy ja niihin puuttuminen
- Väestösuhteisiin liittyvien jännitteiden purkaminen esim. yhteisö/naapuruussovittelu
- Myönteisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden edistäminen eri elämäalueilla esim. kouluissa ja varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä, perhekeskuksissa, kirjastossa, kulttuuritoiminnassa, yhdistyksissä ja uskonnollisissa yhteisöissä.
- Palveluiden toteutuksessa ja kehittämisessä eritaustoista tulevien ihmisten tarpeiden tunnistaminen ja huomiointi, jotta palvelut tukevat kaikkien osallisuutta ja toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa.
- Monimuotoisuuden ja syrjimättömyyden edistäminen työelämässä (esim. rekrytoinneissa ja työyhteisöjen johtamisessa).

7.3. Kulttuuri ja kohtaamispaikat sillanrakentajana

Erilaiset kohtaamispaikat ja kulttuuri tuovat kuntalaisia yhteen ja edistävät vuorovaikutusta. Raisiossa avoin kohtaamispaikka Satelliitti, Olkkari ja Raision kirjasto ovat tästä hyviä esimerkkejä. Avoin kohtaamispaikka Satelliittiä ylläpitää Varsinais-Suomen hyvinvointialue/palvelualue 5, Mannerheimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri sekä Raision paikallisyhdistys. Satelliitin työssä kulttuurisensitiivinen työote on keskeistä kaikessa toiminnassa. Maahanmuuttajaperheitä kutsutaan mukaan niin perhekahviloihin kuin viikoittaisiin monikulttuurisiin aamutapaamisiin. Monikulttuurisiin aamuihin pyritään saamaan mukaan etenkin kotona lastaan hoitavia maahanmuuttajavanhempia ja näin tarjota vanhemmuuden tukea ja kontaktipintaa ympäröivään yhteiskuntaan.

Olkkari on kaikille kuntalaisille avoin matalan kynnyksen asiointi- ja tapaamispaikka Raision keskustassa. Alkuun aikuissosiaalityön hankkeena aloitettu toiminta on nykyisin vakiintunut toimintamuoto. Olkkari siirtyi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen alaisuuteen vuoden 2023 alusta. Olkkarissa on sen perustamisesta lähtien asioinut myös raisiolaisia maahanmuuttajia. Vuoden 2021 loppupuolella alkanut monikielinen ohjaus- ja neuvontapalvelu Monineuvo on entisestään lisännyt Olkkarin tunnettavuutta maahanmuuttajien keskuudessa. Olkkarissa järjestetään myös tapahtumia, ryhmätoimintaa ja kursseja.

Kirjasto avaa ovia suomalaiseen kulttuuriin sekä edistää monikielisyyttä ja -kulttuurisuutta. Kirjaston aineistoa on saatavilla Vaski-kirjastosta kymmenillä eri kielillä, PressReader-lehtipalvelun kautta pääsee lukemaan lehtiä 60 eri kielellä ja mm. Monikielisen kirjaston valikoima on käytettävissä maksuttomasti. Kirjaston Suomi-hyllyssä on Suomesta kertovia kirjoja sekä aineistoja suomen kielen opiskeluun. Kirjasto järjestää myös paljon tapahtumia kuten elokuvailtoja, koko perheen teematapahtumia ja näyttelyitä. Satakielikuukausi on valtakunnallinen kirjastojen teemakuukausi

maaliskuussa, joka juhlistaa monikielisyyttä ja eri äidinkieliä. Satakielikuukauden järjestelyissä kotoutumispalvelut ja kirjasto tekevät tiivistä yhteistyötä.

Raision museo Harkon toiminnan siirtyminen Kirjastotaloon parantaa museon mahdollisuuksia tutustuttaa raisiolaisia muihin kulttuureihin ja vastavuoroisesti maahanmuuttajataustaisia henkilöitä suomalaiseen kulttuuriin.

Raisio-opisto järjestää monipuolisesti opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia kuntalaisille. Raisio-opisto on yhdessä kaupungin maahanmuuttajatyön kanssa jo pitempään järjestänyt suomen kielen opetusta erityisesti kotona lastaan hoitaville. Kurssin aikana on järjestetty lasten hoito. Myös muut Raisio-opiston kurssit ovat avoinna myös maahanmuuttajille.

7.4. Liikuntaa matalalla kynnyksellä

Liikuntapalveluiden toimintaan osallistuminen on kaikille avointa eikä osallistuminen useinkaan vaadi korkeatasoista suomen kielen osaamista. Raisiossa on jo pitempään tarjottu kotoutumisajalla oleville asiakkaille mahdollisuutta maksutta käydä uintikeskus Ulpukassa - tämä mahdollisuus on madaltanut kynnystä osallistua ja tarjonnut monelle ensimmäisen kosketuksen uuden kotikunnan liikunta- ja vapaa-ajantarjontaan.

Liikuntatoimella on pyrkimyksenä tarjota kaikille ikäryhmille sekä varsinkin naisille osallistumismahdollisuuksia, mm. naisten oma kuntosaliryhmä on suunnitteilla. Ulpukkaan on hankittu myös burkineja, musliminaisten peittäviä uimapukuja. Toiveita on esitetty myös naisten oman uintivuoron järjestämisestä. Liikuntatoimen suunnitelmissa on myös hyödyntää eri kielisiä vertaisohjaajia, mikä osaltaan madaltaisi maahanmuuttajien kynnystä osallistua.

7.5. Kolmas sektori

Raisiossa toimii runsaasti harrastusseuroja ja yhdistyksiä, jotka osaltaan tarjoavat väyliä kotoutumiseen ja osallisuuteen ja edistävät toiminnallaan hyviä väestösuhteita. Jalkapallo on erityisen suosittu monien maahanmuuttajalasten ja -nuorten keskuudessa. Raision Futis ry:ssä pelaa vuosittain noin 40-60 maahanmuuttajataustaista pelaajaa. Joukkueessa saadaan uusia ystäviä ja toisaalta kantasuomalaiset lapset tutustuvat eri kulttuureista tuleviin lapsiin ja nuoriin. Joukkueessa toimiminen vahvistaa suomen kielen taitoa ja opettaa yhteistyötaitoja. Myös moniin muihin liikuntaseuroihin kuten Raision Jumppareihin ja lentopalloseura Loimuun osallistuu maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria.

Raision seurakunta, Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL, Sateenkaarikoto ry ja Martat tekevät arvokasta työtä, joka tavoittaa varsinkin maahanmuuttajaperheitä ja -lapsia. Esimerkiksi Raision seurakunta tarjoaa matalan kynnyksen suomen opetusta kerran viikossa ja seurakunnan diakoniat toiminta auttaa eri tavoin tukea tarvitsevia uskontokunnasta riippumatta. MLL, Sateenkaarikoto ja Martat järjestävät toimintaa mm. avoin kohtaustapahtuma Satelliitissa. Myös maahanmuuttajien omat yhdistykset ja ryhmät osallistuvat aktiivisesti esim. kulttuuritapahtumiin.

Ukrainan pakolaisten saapuminen on aktivoinut niin kuntatoimijoita kuin kolmatta sektoria. Monet järjestöt, erityisesti SPR ja Suomen Ukrainalaiset ry tarjoavat apua Raisioon saapuneille Ukrainan sotapakolaisille.

Haasteena monissa toiminnoissa on saada vieraskielisille kuntalaisille tietoa toimintamahdollisuuksista ja tapahtumista. Silloinkin kun perheen lapsi tai nuori on päässyt mukaan harrastuseuraan, haasteita voi olla lapsen vanhempien tavoittamisessa ja ajantasaisen tiedon ja ohjeiden välittämisessä varsinkin,

jos vanhempien suomen taito on vielä vähäinen. Tiedottamisen ja yhteydenpidon ongelmat voivat johtaa väärinymmärryksiin tai pahimmillaan siihen, että lapsen harrastaminen loppuu.

Aktiivinen tiedottaminen vaatii vaivannäköä: monikielinen viestintä, selkokieliisyys, visuaalisuus, henkilökohtainen kutsuminen ja tarvittaessa tulkkipalveluiden hyödyntäminen ovat keskeisiä keinoja. Myös toimijoiden välinen yhteistyö helpottaa viestinnän haasteissa, esim. kolmannen sektorin toimijat, kaupungin kotoutumistyö ja Monineuvo voivat tiedotustyössä hyödyntää toistensa asiantuntemusta, kieliosaamista ja verkostoja.

7.6. Hyvien väestösuhteiden ja osallisuuden kehittämiskohteet

1. Väestösuhteiden seuranta

Raision kaupunki pyrkii yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan, järjestöjen ja yritysten kanssa edistämään paikallisesti hyviä väestösuhteita ja eri taustoista tulevien ihmisten osallisuutta. Tärkeää on tunnistaa väestösuhteisiin ja turvallisuuteen heikentävästi vaikuttavat ilmiöt ja reagoidaan niihin. Tähän tarvitaan viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä viranomaisten ml. poliisin, kolmannen sektorin, yritysten ja maahanmuuttajayhteisöjen välistä dialogia ja yhteistyötä. Tätä vuoropuhelua ja yhteistyötä tulee erityisesti maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioiden toimikunnan työskentelyssään edistää. Myös kotouttamisohjelman työstämistä varten koottu Hyvät väestösuhteet ja osallisuus -työryhmän työskentelyä jatketaan verkostona, joka seuraa ja edistää paikallisesti hyviä väestösuhteita erityisesti kulttuurin, liikunnan ja harrastus- ja järjestötoiminnan parissa.

Vastuutahot: Maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioiden toimikunta, hyvät väestösuhteet ja osallisuus -työryhmä sekä Raision kaupungin kotoutumispalvelut.

2. Osallistaminen sekä aktiivinen tiedottaminen

Vieraskielisen väestön huomioiminen tiedottamisessa on tärkeää niin viranomaisten kuin kolmannen sektorin toiminnassa. Tiedottamisessa tulee hyödyntää selkokieliisyyttä, visuaalisuutta, monikieliisyyttä, monikanavaisuutta sekä tarvittaessa käyttää tulkki- ja käännöspalveluita. Raision kaupungin kotoutumispalvelut ml. ohjaus- ja neuvontapalvelu Monineuvo pyrkivät aktiivisesti tiedottamaan asiakaskunnalleen sekä kutsumaan ja rohkaisemaan mukaan toimintaan ja paikallisiin tapahtumiin. Myös Raision kaupungin kotisivujen maahanmuuttajille suunnattua tiedotusta kehitetään.

Vastuutahot: Raision kaupungin kotoutumispalvelut sekä matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu Monineuvo, kaupungin viestintä ja kaupungin eri toimialat yhteistyössä mm. kolmannen sektorin kanssa.

3. Matalan kynnyksen toiminta avoin kohtaamispaikka Satelliitissa

Matalan kynnyksen kohtaamispaikoilla on keskeinen rooli edistää kuntalaisten kohtaamista ja hyviä väestösuhteita. Avoin kohtaamispaikka Satelliittia kehitetään kulttuurisensitiivisenä matalan kynnyksen kohtaamispaikkana MLL:n, Raision kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyönä. Satelliitissa järjestetään kotoutumista tukevaa ryhmätoimintaa ja madalletaan kynnystä osallistua myös muuhun kohtaamispaikkatoimintaan (perhekahvilat, tapahtumat ym.). Toiminnassa huomioidaan myös ikääntyneet maahanmuuttajat.

Vastuutahot: Avoin kohtaamispaikka Satelliitti sekä kaupungin kotoutumispalvelut yhteistyössä hyvinvointialueen maahanmuuttajatyön kanssa. Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, jotka järjestävät toimintaa Satelliitissa.

4. Kirjasto tutuksi!

Perehdytetään maahanmuuttajataustaisia raisiolaisia kirjaston palveluihin. Vahvistetaan kaupungin kotoutumispalveluiden, Monineuvon ja kirjaston yhteistyötä, jotta kuntaan muuttaneille kirjasto tulee tutuksi. Jatketaan myös Satakielikuukauden järjestämistä kirjaston ja kotoutumispalveluiden yhteistyönä.

Vastuutahot: Raision kirjasto ja kaupungin kotoutumispalvelut ml. Monineuvo.

5. Raisio-opiston suomen opetus ja muu kurssitarjonta

Tarjotaan työvoiman ulkopuolella oleville kuten lastaan kotona hoitaville ja ikääntyneille mahdollisuuksia opiskella suomen kieltä. Opetuksesta vastaa Raisio-opisto ja kaupungin kotoutumispalvelut järjestää lastenhoidon, jotta kotona lastaan hoitavat voivat osallistua kurssille. Lisäksi Raisio-opisto tarjoaa suomen kielen iltakursseja. Kannustetaan maahanmuuttajia osallistumaan myös muuhun Raisio-opiston kurssitoimintaan.

Vastuutahot: Raisio-opisto yhteistyössä kaupungin kotoutumispalveluiden kanssa.

6. Tapahtuma- ja tiedotustoiminta

Pyritään erilaisten tapahtumien avulla lisäämään kantaväestön ja maahanmuuttajien kohtaamista ja hyödyntämään tapahtumajärjestelyissä Raisioon asettautuneiden maahanmuuttajien osaamista, esim. kirjaston Satakielikuukausi, Raision seurakunnan perheseikkailu ja Olkkarin tapahtumat.

Järjestetään esim. Raisio-opistossa kuntalaisille avoimia luento- ja keskustelutilaisuuksia maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta. Puheenvuoron pitäjiksi kutsutaan mm. Raisioon asettautuneita maahanmuuttajia.

Pyritään myös kunnan tiedotustoiminnassa nostamaan esiin monimuotoisuuteen ja maahanmuuttoon liittyviä teemoja ja antamaan ääni myös Raisioon asettautuneille maahanmuuttajille.

Vastuutaho: Raision kaupungin maahanmuuttajapalvelut ja Olkkarin Monineuvo, Raision kaupungin kirjasto- ja kulttuuripalvelut, liikunta- ja nuorisopalvelut, kaupungin viestintä ja Raisio-opisto sekä yhteistyö 3. sektorin ja Raision seurakunnan kanssa.

7. Olkkari – raisiolaisten olohuone ja asioimispiste

Olkkariin ovat kaikki kuntalaiset taustoista riippumatta tervetulleita; toiminnassa pyritään luomaan kaikille turvallinen, hyväksyvä ilmapiiri. Vieraskielinen väestö huomioidaan mm. tarjoamalla matalan kynnyksen monikielistä neuvontaa ja ohjausta.

Vastuutaho: Varhan palvelualue 5/Olkkari ja ohjaus- ja neuvontapalvelu Monineuvo

8. Liikkumiseen aktivointi

Liikuntatoimi pyrkii tarjoamaan liikuntamahdollisuuksia kaikille kuntalaisille huomioiden myös vieraskieliset kunnat asukkaat. Yksi painopisteistä ovat maahanmuuttajanaiset. Tarjotaan mm. naisille oma kuntosaliryhmä ja selvitetään myös mahdollisuuksia järjestää naisten oma uintivuoro. Mahdollinen naisten uintivuoro olisi avoin kaikille naisille taustasta riippumatta. Myös miehille on toivottu vastaavaa, omaa uintivuoroa. Raision kaupunki tarjoaa lisäksi jatkossakin kotoutumisajalla oleville pakolaisille ilmaiskäynnit Ulpukkaan.

Vastuutahto: Liikuntapalvelut yhteistyössä kaupungin kotoutumispalveluiden kanssa.

9. Tuki kolmannen sektorin kotoutumis- ja monikulttuurisuustyöhön

Laskennallisten pakolaiskorvausten kohdentamisessa yksi kohteista on kulttuurityö ja hyvien väestösuhteiden edistäminen. Tuetaan pienimuotoisesti kolmannen sektorin kuten maahanmuuttajien omien kulttuuriyhdistysten tapahtumia ja kerhoja. Luodaan avustustoimintaan kriteerit.

Vastuutaho: Kaupungin kotoutumispalvelut /työllisyys- ja yrityspalvelut

8. OHJELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Ohjelmaa on voimassa neljä vuotta, vuoden 2025 loppuun. Ohjelman toteutumista arvioidaan kaupunginhallituksessa ensimmäisen kerran vuoden 2023 lopussa ja sen jälkeen vuosittain. Ohjelmaa voidaan arvioida, tarkentaa tai muuttaa kaupungin ja vieraskielisten asukkaiden tarpeiden ja väestöllisen kehityksen johdosta myös useammin. Kotouttamisohjelman seurannasta ja arvioinnista vastaa maahanmuutto- ja monikulttuurisuusasioiden toimikunta, maahanmuuttajatyön yhdyshenkilöverkosto ja kaupungin kotoutumispalvelu.

Ohjelman seurannassa arvioidaan erityisesti lainsäädännöllisten ja rakenteellisten muutosten vaikutusta vieraskieliseen väestöön ja heidän kotoutumiseensa. Kuluva nelivuotiskauden aikana uusi kotoutumislaki tukee voimaan, mikä entisestään laajentaa kunnan roolia ja tehtäviä kotoutumisessa.

Ohjelman kytkeytyä aktiivinen tiedon keruu ja jatkuva arviointi

1. Kotoutumispalveluissa /TE-palveluissa laadittujen asiakaskohtaisten kotoutumissuunnitelmien seuranta ja toteutuminen:

- asiakkaiden pääsy koulutukseen ja työllistyminen,
- perheen lasten varhaiskasvatukseen ja harrastuksiin hakeutuminen ja pääsy,
- lasten koulunkäynti
- aikuisasiakkaiden arjen asiointitaidot ja niiden vahvistuminen
- koettu hyvinvointi, psykososiaalinen vointi, asiakkaan verkostot (perhe, suku, ystävät)
- vapaa-aika: esim. harrastuksiin, yhdistystoimintaan ym. osallistuminen
- yhteys omaan kieleen ja kulttuuriin

- asiakkaiden oma kokemus omasta ja perheen kotoutumisesta ja osallisuudesta
- asiakkaiden palaute saamastaan tuesta ja ohjauksesta sekä kehittämisehdotukset

Tiedonkeruun toteutus: kotoutumissuunnitelmien seuranta ja arviointi, asiakkailta kerättävä palaute. Kotoutumispalvelut koostaa asiakastyössä kerättävää tietoa ilman, että yksittäisen asiakkaan tietoturva vaarantuu.

2. Kotoutumispalveluiden ja yhteistyöverkostojen toiminnan arviointi

Kotoutumispalveluiden henkilöstön itsearviointi ja yhteistyökumppaneilta kerättävä kirjallinen palaute ja kehittämisehdotukset.

3. Tiedonkeruu varhaiskasvatuksesta, koulutoimesta ja nuorisotoimelta

- vieraskielisten lasten määrän kehitys varhaiskasvatuksessa ja koulussa
- vieraskielisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen ja toteutetut tukitoimet
- lasten osallistuminen harrastustoimintaan (RaiHa, urheiluseurat jne.)
- lasten oppimistulokset, opetusjärjestelyt
- maahanmuuttajanuorten osallistuminen nuorisotoimintaan
- perheiden kanssa tehtävä yhteistyö (vanhempien tapaamiset, tulkin käyttö, maahanmuuttajavanhempien osallistuminen varhaiskasvatuksen tai koulun vanhempainiltoihin) -> yhteistyön laadullinen arviointi (onnistumiset, haasteet)

4. Työllistymisen seuranta

- tilastoseuranta, erityisesti naisten työllistymisen kehityksen seuranta
- maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden työllistäminen Raision kaupungin palvelukseen (lukumäärällisesti, alat, joille työllistetty)
- tukityöllistämisen ja työkokeilun käyttö
- tiedonkeruu työnantajilta ja esihenkilöiltä

Tiedonkeruu: Kotoutumispalvelut yhteistyössä yritys- ja työllisyyspalveluiden kanssa

5. Asumisen seuranta

- asuntojen saatavuus Raision Vuokra-asunnoilta ja jonotusajat – erityisesti isojen perheasuntojen ja toisaalta pienten asuntojen saatavuus
- vieraskielisen väestön sijoittuminen eri asuinalueille
- muu tiedonkeruu asumisesta mm. asumisneuvojalta, RaVu:n henkilöstöltä, asiakkailta (esim. naapuruussuhteet, asumisen sujuvuus, asuinalueiden viihtyvyys jne.).

6. Vapaa-aika ja osallisuus

- vieraskieliset kirjastonkäyttäjinä
- vieraskielisten osallistuminen Raisio-opiston kursseille, kohtaamispaikka Satelliitin toimintaan, liikuntatoimintaan sekä Ulpukan käyttö
- tiedonkeruu yhdistyksiltä ja seuroilta: vieraskielisten osallistuminen, hyvät käytänteet ja kokemukset

7. Hyvin väestösuhteiden seuranta

- tiedonkeruu sekä asiakkailta että eri toimialoilta
- poliisilta tiedonkeruu: väestöryhmien väliset konfliktit ja viharikokset

Arvioinnin ja tiedonkeruun tuottamaa tietoa sekä kotoutumisohjelman toimenpiteiden toteutumisen seurantatietoa viedään kaupunginhallitukselle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

9. TYÖRYHMIEN JÄSENET JA LÄHTEET

Monikulttuurisuus- ja maahanmuuttoasiain toimikuntaan osallistuneita

Vainio Eero, kaupunginjohtaja
 Mattila Samu, kaupunkikehitysjohtaja
 Aura Annika, toimitusjohtaja, Raision vuokra-asunnot Oy
 Forss Tommi, toimitusjohtaja, Turun AKK
 Haghdoust Shiva, toimitusjohtaja, Raision tulkkipalvelut
 Nieminen Leena, johtava diakoni Raision seurakunta
 Hokkanen Outi, johtava ohjaaja, erityishuoltojärjestöjen liitto, Ehjä ry
 Koskinen Teija, puheenjohtaja Raision Jumpparit
 Kuusela Timo, puheenjohtaja ja toimitusjohtaja, Raision futis ry
 Linna Kristiina, aluejohtaja, SAK
 Länsipii Marjo, johtava asiantuntija, V-S te-toimisto, maahanmuuttopalvelut
 Kaurila Terhi, työvoimaneuvoja, TE-palvelut
 Abdullahi Sultan, toiminnanjohtaja, Globaalinuoret ry
 Saariaho Anna-Maija, erikoiskirjastonhoitaja
 Oja Timo, tekninen johtaja
 Raassina Arto, johtava ylilääkäri
 Bucyana Fortunée, sosiaaliohjaaja
 Tarvainen Hanna, yritysneuvoja
 Kivelä Heli, perusopetuksen kehittämispäällikkö
 Sandberg Juha, sosiaali- ja terveysjohtaja
 Rinne Kimmo, työllisyyspalveluiden johtaja
 Lahti Leena, johtava sosiaalityöntekijä, aikuissosiaalityö
 Karilainen Ilona, projektipäällikkö Raseko
 Taipale Maria, Raseko, johtava rehtori
 Myllymäki Kalle, maahanmuuttopäällikkö, ELY-keskus
 Hilander Nina, vs nuorisosihteeri, nuorisopalvelut
 Rantanen Päivi, varhaiskasvatusjohtaja
 Mäkelä Terhikki, sos.tt, maahanmuuttajatyön tiimi, 1.1.23 alkaen maahanmuuttokoordinaattori
 Niukko Kirsi, sos.tt, maahanmuuttajatyö
 Tuomi Tommi, Raision yrittäjät pj
 Salmivirta Sami, perhe- ja sosiaalipalvelujohtaja
 Santalahti Ville, kehittämispäällikkö, Vasso Oy
 Korhonen Timo, vastaava ohjaaja, työllisyyspalvelut
 Kasterinne Erna, liikuntasuunnittelija
 Tiina Salo, kulttuuri- ja kirjastotoimenjohtaja
 Arja Iho, johtava asiantuntija ja hyvinvointikoordinaattori, puheenjohtaja ja sihteeri

Kotoutumista edistävät palvelut ja asuminen -työryhmä:

Terhikki Mäkelä, ryhmän puheenjohtaja ja sihteeri, sosiaalityöntekijä, maahanmuuttajatyön tiimi, perhe- ja aikuissosiaalityö

Noor Al Hashimi, opiskelija

Anneli Aura, isännöitsijä/toimitusjohtaja, Rasion Vuokra-asunnot Oy

Fortunée Bucyana, sosiaaliohjaaja, maahanmuuttajatyön tiimi, perhe- ja aikuissosiaalityö

Shiva Haghdoost, Rasion tulkkipalveluiden toimitusjohtaja

Arja Iho, johtava asiantuntija ja hyvinvointikoordinaattori

Leena Lahokoski, asumisneuvoja, perhe- ja aikuissosiaalityö ja Rasion Vuokra-asunnot Oy

Minna Lehtinen, palveluohjaaja, perhe- ja sosiaalipalvelut

Tyyne-Maria Malmström, ikäihmisten palveluohjaaja

Auli Pajakoski, kiinteistösihteeri, Rasion Vuokra-asunnot Oy

Susanne Peltola, vastaava ohjaaja, Asioimispiste Olkkari

Jonna Summanen, sairaanhoitaja, terveystakeskus

Koulutus ja työllisyys -työryhmä

Afshin Veisi, yrittäjä ja teollisuuden työntekijä

Tommi Forss, toimitusjohtaja Turun Aikuiskoulutussäätiön ja –keskuksen

Ilona Karilainen, projektipäällikkö, Raseko

Kristiina Linna, aluejohtaja, SAK

Samu Mattila, kaupunkikehitysjohtaja

Kalle Myllymäki, maahanmuuttopäällikkö Varsinais-Suomen Ely-keskus

Kirsi Niukko, sosiaalityöntekijä, maahanmuuttajatyö

Katja Riitakorpi, sosiaalityöntekijä, työllisyyspalvelut/aikuissosiaalityö

Katja Rantanen, ohjaaja, työllisyyspalvelut,

Ville Santalahti, kehittämisspäällikkö, Vasso Oy

Arja Iho, johtava asiantuntija ja hyvinvointikoordinaattori, työryhmän puheenjohtaja ja sihteeri

Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmän jäsenet

Elo-Kuru Hannele, perhekeskuksen johtaja

Hilander Nina, nuorten työpajavastaava

Hokkanen Outi, johtava sosiaaliohjaaja Ehjä ry

Hulkkonen Mikko, hyvinvointijohtaja Rusko

Hämäläinen Anna, toimintaterapeutti Kehitysneuvola

Iinattiniemi Sari, koulutuspäällikkö, Raseko

Kaitaa Emma, kaavoitusarkkitehti

Kivelä Heli, perusopetuksen kehittämisspäällikkö

Koskela Heidi, koulutuspäällikkö, Raseko

Laakso Leena, sivistysjohtaja

Lappi Jouko, nuorisosihteeri

Sari Lehti, kirkkoherra, Rasion seurakunta

Lehtinen Minna, palveluohjaaja, sosiaalipalvelut

Leino Katarina, johtava sosiaalityöntekijä, vammaispalvelut

Mäkelä Terhikki, sosiaalityöntekijä, maahanmuuttajatyön tiimi

Norrena Terhi, vastaava kuraattori

Närvä Paula, puheenjohtaja, Raivary ry

Ovaska Maria, varhaiskasvatuksen kehittämisspäällikkö

Peurasaari Saila, johtava psykologi, päihde- ja mielenterveysyksikkö
 Arto Raassina, johtava ylilääkäri
 Rantanen Katja, ohjaaja, työllisyyspalvelut
 Rantanen Päivi, varhaiskasvatusjohtaja
 Riitakorpi Katja, alle 25-vuotiaiden sosiaalityö ja työllisyys
 Lääperi Tytti, ylihoitaja
 Salmela Juha-Matti, lukion rehtori
 Salo Tiina, kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja
 Sandberg Juha, sosiaali- ja terveysjohtaja
 Syrjänen Johanna, Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöt
 Toivonen Karita, liikunta- ja nuorisotoimen johtaja
 Arja Iho, johtava asiantuntija ja hyvinvointikoordinaattori, työryhmän puheenjohtaja ja sihteeri

Hyvät väestösuhteet ja osallisuus -työryhmä:

Terhikki Mäkelä, ryhmän puheenjohtaja ja sihteeri, sosiaalityöntekijä, maahanmuuttajatyön tiimi
 Fortunée Bucyana, sosiaaliohjaaja, maahanmuuttajatyön tiimi
 Gitte Enqvist, rehtori, Raisio-opisto
 Kurdnjad Ebrahimi, tulkki
 Johanna Franska, perhetoiminnan koordinaattori, MLL, perhekeskus Satelliitti
 Arja Iho, johtava asiantuntija ja hyvinvointikoordinaattori, Raision kaupunki
 Teija Koskinen, puheenjohtaja, Raision Jumpparit Ry
 Timo Kuusela, puheenjohtaja, Raision Futis
 Tiina Kylämäki, vapaaehtoistoiminnan koordinaattori, Sateenkaari Koto ry
 Kira Laaksonen, vapaaehtoistoiminnan koordinaattori, Sateenkaari Koto ry
 Leena Nieminen, johtava diakoniatyöntekijä, Raision seurakunta
 Noora Nurmi, diakoni, Raision seurakunta
 Anna-Maija Saariaho, erikoiskirjastonhoitaja, Raision kirjasto
 Ryhmässä vierailivat myös:
 Erna Kasterinne, liikuntasuunnittelija
 Piia Korpinen, esimies, liikunta- ja nuorisopalvelut

Lähteitä:

Baumgartner, Tarja, tilastokeskuksen artikkeli 2023 www.stat.fi/uutinen/tutkintokaan-ei-aina-vie-osaamista-vastaaviin-toihin

Kototietokanta ja kotoutumisen indikaattorit <https://kotoutuminen.fi>

Kotoutumislain uudistus <https://kotoutuminen.fi>

Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa.
https://www.utu.fi/sites/default/files/media/Kielipeda_tyovaline.pdf

Mitä on yhdenvertaisuus? <https://yhdenvertaisuus.fi/>

Tilastokeskus: tilasto vieraskieliset Raisiossa kielen mukaan

Tuomi – sisäisen turvallisuuden portaali <https://sisainenturvallisuus.fi>

Varsinais-Suomen maahanmuuttostrategia 2020-luvulle, 11.2.2020
<https://www.doria.fi/handle/10024/176234>